

**Kontrolliakt nr 12.2-4/7 riigihangete korraldamise kontrollimise kohta
Mittetulundusühing Lääne-Viru Jäätmekeskus**

Kontrollimise alus:	Rahandusministeeriumi 10.01.2022 kiri nr 12.2-1/255-1
Kontrolliobjekti nimetus:	Mittetulundusühing Lääne-Viru Jäätmekeskus
Kontrolliobjekti registrikood:	80258178
Hankija õiguslik vorm:	eraõiguslik juriidiline isik
Kontrolliobjekti juhi nimi ja ametinimetus:	juhatuse liige Rauno Võrno
Kontrollitav ajavahemik:	01.01.2020 – 31.12.2020

1. Kontrollimise eesmärk ja ulatus

- 1.1. Kontrollimisele kuulus Mittetulundusühingu Lääne-Viru Jäätmekeskus (edaspidi ka: hankija) riigihangete korraldamisel riigihangete seaduses (edaspidi: RHS) sätestatud nõuetest kinnipidamine ajavahemikul 01.01.2020 - 31.12.2020.
- 1.2. Kontrollimise eesmärgiks oli muu hulgas tuvastada, kas hankija on korraldanud nõutavad riigihanke menetlused; järginud riigihanke menetluste läbiviimisel RHS-i nõudeid; järginud riigihanke osadeks jaotamise korral riigihanke osadeks jaotamise korda; sõlminud ja muutnud hankelepinguid nõuetekohaselt; järginud RHS § 3 sätestatud riigihanke korraldamise üldpõhimõtteid.
- 1.3. Järelevalvemenetluses kontrollitakse hankija tegevuse õiguspärasust. Rahandusministeeriumi poolt läbiviidav järelevalvemenetlus ei hõlma hankija tegevuse otstarbekuse kontrollimist ega tema otsuste ja toimingute tulemuslikkuse hindamist (RHS § 203 lg 3).
- 1.4. Rahandusministeeriumil on õigus anda soovitusi ja juhiseid RHS-i paremaks järgimiseks ja rikkumiste ärahoidmiseks. Soovitused ja juhised võivad sisalduda järelevalvemenetlust lõpetavas dokumendis või need esitatakse eraldi (RHS § 210).
- 1.5. Kontrollitaval ajavahemikul on Mittetulundusühing Lääne-Viru Jäätmekeskus elektroonilise riigihangete registri (edaspidi ka: eRHR) kaudu korraldanud 2 riigihanget: Ohtlike jäätmete kogumisringide korraldamine Lääne-Virumaa valdades 2020 (viitenumber 225181) ja Lääne-

Virumaa valdade eraisikutelt asbesti sisaldavate jäätmete kogumine 2020 (viitenumber 225165).

- 1.6. Mittetulundusühingul Lääne-Viru Jäätmekeskus puudus 2020. aastal hankekord, seega ei saanud hankija hankekorrast lähtuda riigihangete korraldamisel.
- 1.7. Majandustehingute tegemisel on kontrollitud RHS-is sätestatud korrast kinnipidamist 2020. aasta raamatupidamise andmete, hankija poolt edastatud dokumentide ja selgituste alusel.
- 1.8. Hankija poolt järelevalvemenetluses Rahandusministeeriumile kontrollimiseks esitatud raamatupidamise väljavõttest nähtuvalt oli hankija 2020. aastal soetatud asjade, tellitud teenuste ja ehitustööde rahaline kogumaht 1 345 952 eurot.
- 1.9. Käesolevas dokumendis esitatud soetuste maksumused on märgitud ilma käibemaksuta.
- 1.10. Hankija struktuuris puudub hankespetsialisti ametikoht. Hankija tellis 2020. aastal riigihangete korraldamise teenust vastava valdkonna spetsialistidelt.
- 1.11. Kontrollivisiit toimus 12.05.2022 videokonverentsi Teams rakenduse vahendusel. Kontrolliakti projekt edastati hankijale tutvumiseks ja vastuväidete esitamiseks 21.06.2022 e-kirjaga. Hankija esitas kontrolliakti projektile oma vastuväited ning seisukohad 18.07.2022 kirjaga „MTÜ Lääne-Viru Jäätmekeskus seisukohad kontrolliakti projekti osas“. Hankija seisukohad on võetud arvesse ja viidatud kontrolliaktis.

2. Kokkuvõte järelevalvemenetluse tulemustest

2.1 Mittetulundusühing Lääne-Viru Jäätmekeskus on avaliku sektori hankija RHS § 5 lg 2 p 5 tähenduses, kuna ta täidab avalikes huvides vähemalt üht ülesannet, millel puudub tööstuslik või äriline iseloom. Rahandusministeerium tuvastas järelevalvemenetluses, et Vinni Vallavalitsus on volitanud Mittetulundusühingut Lääne-Viru Jäätmekeskus korraldama Vinni valla haldusterritooriumil olmejäätmete korraldatud jäätmeveo riigihanget ja täitma kõiki nimetatud riigihanke korraldamisega seotud RHS-ist tulenevaid kohustusi ilma konkursita. Lisaks on Kadrina vald, Rakvere linn, Vinni vald ja Viru-Nigula vald jäätmehoolduseeskirjas määranud Mittetulundusühingu Lääne-Viru Jäätmekeskus jäätmekäitluskohaks korraldamata vastavat konkurssi.

2.2 Mittetulundusühingul Lääne-Viru Jäätmekeskus puudus 2020. aastal hankekord ja hankeplaan.

2.3 Hankija tegevuses tuvastati puudusi nõuetekohaste riigihanke menetluste korraldamata jätmisega:

- a) Hankija sõlmitud lepingute eeldatav maksumus ületas riigihanke piirmäära hakkepuidu ja asbesti sisaldavate jäätmete üleandmise, tööjõurendi, veoauto liisimise ja haagise liisimise, veoautode remondi ja hooldusteenuse ja kütuse ostmise korral. Hankija jättis kogumaksumusele vastavad hankemenetlused läbi viimata.
- b) Hankija sõlmitud tarkvara arendusteenuse ja komposteerimisteenuse lepingute eeldatav maksumus ületas lihthanke piirmäära. Hankija jättis kogumaksumusele vastavad lihthankemenetlused läbi viimata.

2.4 Järelevalvemenetluse käigus tuvastati kõrvalekaldumisi RHS-is sätestatud korrast seoses selgituste kaudu riigihanke alusdokumentide muutmisega ja vastuoluliste tingimuste sätestamisega riigihanke alusdokumentides.

2.5 Lisaks on Mittetulundusühingule Lääne-Viru Jäätmekeskus tehtud tähelepanekud ja antud soovitusi seoses võrreldavate pakkumuste võtmata jätmisega alla lihthanke piirmäära riigihangetes, tähtajatute lepingute sõlmimisega ja rahvusvaheliste sanktsioonide subjekti kontrollimisega.

3. Hankijaks määratlemine

Mittetulundusühing Lääne-Viru Jäätmekeskus ei nõustunud järelevalvemenetluses enda hankijaks määratlemisega RHS § 5 lg 2 p 5 tähenduses. 14.12.2021 Rahandusministeeriumile kirjalikult edastatud selgituste kohaselt on Mittetulundusühing Lääne-Viru Jäätmekeskus eraõiguslik juriidiline isik, mis ei vasta avaliku sektori hankija tunnustele RHS § 5 lg 2 p 5 tähenduses ning selgitab, et ta ei täida avalikku ülesannet, vaid osutab nn üldhuviteenust ja seda tegevust iseloomustab tööstuslik ja äriline iseloom.

Mittetulundusühing Lääne-Viru Jäätmekeskus on kokkuvõtlikult selgitanud järgmist: *Kuigi Mittetulundusühing Lääne-Viru Jäätmekeskus on asutatud 2007. aastal eesmärgiga korraldada, suunata ja arendada jäätmeäitlust Lääne-Virumaal, on kogu Mittetulundusühingu Lääne-Viru Jäätmekeskus tegevus täna siiski suunatud tulu saamisele, mitte avaliku ülesande täitmisele. Samuti täiendas Mittetulundusühing Lääne-Viru Jäätmekeskus, et lähtub enda tegevustes ärielistest eesmärkidest ja lähtub kulutõhususe põhimõtetest, kandes ise enda majanduslikke riske. Ta tegutseb tavapära turutingimustes ja avatud konkurentsist teiste sama teenust pakkuvate ettevõtetega, osaledes avalikel riigihangetel ja täites riigihanke tulemusel sõlmitud lepinguid.*

Mittetulundusühing Lääne-Viru Jäätmekeskus põhjendas oma 28.01.2022 vastuses Rahandusministeeriumi menetluse algatamise teatele, et *Mittetulundusühing Lääne-Viru Jäätmekeskus on siiani tegutsenud teadmises, et Mittetulundusühing Lääne-Viru Jäätmekeskus ei ole hankekohuslane. /.../ Asjaolu, et Mittetulundusühing Lääne-Viru Jäätmekeskus on sõlminud jäätmeäitluse lepingud kohalike omavalitsustega või et kohalikud omavalitsused on määranud Mittetulundusühingu Lääne-Viru Jäätmekeskus enda piirkonna jäätmeäitluskohaks, ei võta Mittetulundusühingu Lääne-Viru Jäätmekeskus tegevuselt ära tema tegevuse ärilise iseloomu, samuti ei ole kohalikud omavalitsused sellega volitanud ega delegeerinud nende pädevuses olevaid ülesanded Mittetulundusühingule Lääne-Viru Jäätmekeskus. /.../ Kõik Mittetulundusühingu Lääne-Viru Jäätmekeskus lepingud hankijatega RHS § 5 lg 2 p-de 1-4 mõistes on sõlmitud turukonkurentsist. Mittetulundusühingule Lääne-Viru Jäätmekeskus ei ole antud eri- või ainuõigust, mis annaks ettevõttele eeliseisund konkurentide ees. /.../ See, et Mittetulundusühing Lääne-Viru Jäätmekeskus on määratud kohalike omavalitsuste poolt jäätmeäitluskohaks ning võtab nende üksustes vastu segaolmejäätmeid, on tingitud sellest, et Mittetulundusühing Lääne-Viru Jäätmekeskus on nende kohaliku omavalitsuse üksuste jaoks lähim sobiv rajatis. /.../ Mittetulundusühingu Lääne-Viru Jäätmekeskus ei muutu avalikuks ülesandeks, millel ei ole tööstuslikku ja ärielist iseloomu ka pelgalt sellest, et ettevõtte on võtnud endale eesmärgi suurendada tarbija teadlikkust jäätmeäitlusest. Vastutustundliku ettevõtte on Mittetulundusühing Lääne-Viru Jäätmekeskus missioon harida enda kliente jäätmete sorteerimise võimalustest ja vajalikkusest. See asjaolu aga ei muuda Mittetulundusühingu Lääne-Viru Jäätmekeskus tegevuse eesmärki mitteäriks. Tegemist ei ole kõrvaltegevusega, vaid tarbijate harimine on normaalne osa jäätmeäitluse ärist ja täidab ka jäätmeäitluse ärihuve kuna mida puhtam on materjal, seda suuremat turuhinda on võimalik selle materjali eest saada.*

Lisaks täpsustas Mittetulundusühing Lääne-Viru Jäätmekeskus oma 17.03.2022 vastuses Rahandusministeeriumile, et *Mittetulundusühing Lääne-Viru Jäätmekeskus on isemajandav äriühing, mille kõik tulud pärinevad tema äritegevusest – Mittetulundusühingule Lääne-Viru Jäätmekeskus ei maksta toetusi ja teda ei rahastata avalikest vahenditest. Mittetulundusühing*

Lääne-Viru Jäätmekekeskus saab raha ainult teenuse osutamise eest. Sellepärast on Mittetulundusühingu Lääne-Viru Jäätmekekeskus oluline ka kõikide teenuste tellimisel ja asjade ostmisel lähtuda madalaimast või majanduslikult soodsaimast pakkumusest. Tihti ostab Mittetulundusühing Lääne-Viru Jäätmekekeskus erinevatelt oksjonitelt kasutatud seadmeid, mis on oluliselt odavamad, kui uued. Neile asjadele ei ole võimalik seega riigihankeid korraldada. /.../ Mittetulundusühing Lääne-Viru Jäätmekekeskus tegutseb tavapäraistes turutingimustes ja avatud konkrentsis teiste sama teenust pakkuvate ettevõtete, osaledes avalikel riigihangetel ja täites riigihanke tulemusel sõlmitud lepinguid. Kui panna Mittetulundusühingule Lääne-Viru Jäätmekekeskus üldine hankekohustus, siis asetaks see Mittetulundusühingu Lääne-Viru Jäätmekekeskus ebaõiglaselt olukorda, kus erinevalt tema konkurentidest tekiks Mittetulundusühingul Lääne-Viru Jäätmekekeskus riigihanke tulemusel sõlmitavate lepingute täitmisel kohustus ostumenetluse korraldamiseks, mis tooks kaasa tema kulude kasvu ja lõppastmes viiks olukorrani, kus Mittetulundusühing Lääne-Viru Jäätmekekeskus ei suudaks riigihangetel konkurentidega võrdväärsed pakkumusi esitada.

Järelevalvemenetluse kontrollvisiidil, mis toimus 12.05.2022 videokonverentsi Teams rakenduse vahendusel, selgitas Mittetulundusühing Lääne-Viru Jäätmekekeskus, et arvestades Jäätmekekeskuse (edaspidi: JäätS) eripäradega asetab hankijaks olemine RHS § 5 lg 2 p 5 tähenduses Mittetulundusühingu Lääne-Viru Jäätmekekeskus ebasoodsamasse olukorda võrreldes tema konkurentidega. Esiteks on Mittetulundusühing Lääne-Viru Jäätmekekeskus lisaks hankijaks olemisele osalenud hankemenetlustes pakkujana. See tähendab, et samaaegselt hankijaks olemine RHS § 5 lg 2 p 5 tähenduses ning pakkujaks olemine eeldab pakkumuste tegemisel riigihangete korraldamist, mis omakorda tõstab Mittetulundusühingu Lääne-Viru Jäätmekekeskus halduskoormust, suurendab ressursi- ja ajakulu. Teiseks, JäätS § 1 lg 5 teine lause sätestab, et korraldatud jäätmeveole ei kohaldata RHS §-s 12. RHS § 12 sätestab sisetehingu ning hankijatevahelise koostöö mõiste ja korralduse. Seega keelab JäätS jäätmetega seotud tegevustes kasutada sisetehingu ja hankijatevahelise koostöö erandit. Täiendavalt põhjendas Mittetulundusühing Lääne-Viru Jäätmekekeskus, et 2020. aastal läbi viidud hankemenetlused olid korraldatud põhjusel, et Mittetulundusühing Lääne-Viru Jäätmekekeskus sai välisrahastust ning välisrahastuse saamise üheks tingimuseks oli hankemenetluse korraldamine. Rahandusministeerium jääb oma järelevalvemenetluse alustamise kirjas¹ toodud seisukoha juurde, et Mittetulundusühing Lääne-Viru Jäätmekekeskus oli 2020. aastal hankija RHS § 5 lg 2 p 5 tähenduses.

RHS § 5 lg 1 sätestab, et käesolevas seaduses sätestatud korda on kohustatud järgima avaliku sektori hankija ja võrgustikusektori hankija. RHS § 5 lg 2 p 5 alusel on avaliku sektori hankija eraõiguslik juriidiline isik, mis on asutatud eesmärgiga täita põhi- või kõrvaltegevusena ülesannet avalikes huvides, millel ei ole tööstuslikku ega ärilist iseloomu ja mida põhiliselt rahastavad või mille juhtimis- või järelevalveorgani liikmetest rohkem kui poole määravad või mille juhtimist muul viisil kontrollivad koos või eraldi käesoleva lõike punktides 1–4 nimetatud hankijad või mõne muu Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigi hankijad või teised käesolevas punktis nimetatud tunnustele vastavad eraõiguslikud juriidilised isikud.

Tuvastamaks, kas tegemist on RHS § 5 lg 2 p 5 tähenduses avaliku sektori hankijaga, peab seega kontrollima kahte kumulatiivset eeldust: (i) isiku asutamise eesmärki ning (ii) rahastamise või juhtimise korraldust.

Esimese kriteeriumina tuleb seega hinnata, kas Mittetulundusühing Lääne-Viru Jäätmekekeskus täidab põhi- või kõrvaltegevusena ülesannet avalikes huvides, millel ei ole tööstuslikku ega ärilist iseloomu. Isik vastab RHS § 5 lg 2 p-s 5 sätestatud tunnustele ka juhul, kui avalikke huve teeniva ülesande täitmine toimub kõrvaltegevusena ega moodusta isiku tegevustest olulist osa.²

¹ Rahandusministeeriumi 10.01.2022 kiri nr 12.2-1/255-1

² M. A. Simovart, N. Parrest. § 5, kommentaar 15. M. Parind, M. A. Simovart (koost). Riigihangete seadus. Kommenteeritud väljaanne. Juura 2019, lk 82.

Euroopa Kohtu hinnangul on äriühing hankija isegi siis, kui ärilise iseloomuta avalikes huvides ülesande täitmise osakaal äriühingu tegevuses on väga väike. Oluline ei ole fakt, et üldiste huvidega seotud ülesande täitmine moodustab vaid suhteliselt väikese osa isiku tegevusest, eeldades, et ta jätkab nende ülesannete täitmist, mille täitmiseks ta on asutatud.³

Mittetulundusühing Lääne-Viru Jäätmekeskus on isikute vabatahtlik ühendus, mille eesmärgiks ja põhitegevuseks ei või olla majandustegevuse kaudu tulu saamine. Mittetulundusühingu Lääne-Viru Jäätmekeskus liikmeteks on Lääne-Virumaal asuvad kohaliku omavalitsuse üksused: Haljala vald, Kadrina vald, Rakvere linn, Rakvere vald, Tapa vald, Vinni vald, Viru-Nigula vald ja Väike-Maarja vald. Mittetulundusühing tegutseb 2007. aastast. 2020. majandusaasta aruande kohaselt olid Mittetulundusühingu Lääne-Viru Jäätmekeskus põhitegevusaladeks olmejäätmete, ohtlike jäätmete, elektroonikajäätmete reoveesette ja puidu jäätmete vastuvõtmine lepingulistelt partneritelt ja eraisikutelt. Mittetulundusühing Lääne-Viru Jäätmekeskus on seadnud ühe eesmärgina teha koostööd Keskkonnaameti keskkonnahariduse valdkonnaga, et tõsta laste ja noorte teadlikkust jäätmekäitlusest, jäätmete sorteerimise vajalikkusest ja jäätmete tekke vähendamise võimalikkusest. 2020. aastal käis Mittetulundusühingus Lääne-Viru Jäätmekeskus keskkonnahariduse spetsialistide juhtimisel 4 õpperühma, kellele tutvustati jäätmekäitlust, selle toimimist ja erinevate jäätmete ohte keskkonnale. Mittetulundusühingu Lääne-Viru Jäätmekeskus põhikirja punkti 3 alusel on ühingu eesmärk jäätmekäitluse korraldamine ja arendamine ning säästva arengu põhimõtete elluviimine Lääne-Virumaal. Mittetulundusühing Lääne-Viru Jäätmekeskus teostab põhikirja järgi kõikvõimalikke tegevusi, mis on otseselt või kaudselt vajalikud ühingu eesmärgi saavutamiseks, sealhulgas, kuid mitte ammendavalt: ühingu liikmetele jäätmekäitlusega seotud teenuste pakkumine, jäätmekäitlusalastes küsimustes nõustamine ja koolituste läbiviimine, jäätmete tekkekohal liigiti kogumise arendamine ja selleks võimaluste loomine, jäätmeladestuse vähendamine ja taaskasutatavate jäätmete osakaalu suurendamine, jäätmekäitlusalase koostöö korraldamine valitsusasutuste ja valitsusväliste organisatsioonidega õppe- ja teadusasutustega, jäätmeteemaliste ürituste ja teavituskampaaniate korraldamine. Ühing täidab eelkõige neid ülesandeid, mille liikmed on talle usaldanud (põhikirja punkt 5).

Rahandusministeerium tuvastas, et Vinni Vallavalitsuse 11.03.2020 korralduse nr 84 alusel määrati läheduse põhimõttest lähtudes jäätmekäitluskohaks Mittetulundusühing Lääne-Viru Jäätmekeskus. Vinni Vallavalitsus on 21.08.2014 korraldusega nr 333 andnud volituse Mittetulundusühingule Lääne-Viru Jäätmekeskus korraldada Vinni valla haldusterritooriumil olmejäätmete korraldatud jäätmeveo riigihanget viieks aastaks ja täitma kõiki nimetatud riigihanke korraldamisega seotud RHS-ist tulenevaid kohustusi. Samuti volitas Vinni Vallavalitsus Mittetulundusühingu Lääne-Viru Jäätmekeskus jäätmevedajaga arveldama ning jäätmevaldajate üle arvestust pidama ning nendega arveldama.

Lisaks tuvastas Rahandusministeerium, et Kadrina valla jäätmehoolduseeskirja (30.11.2016 määrus nr 77), Rakvere linna jäätmehoolduseeskirja (26.05.2013 määrus nr 75) ja Vinni valla jäätmehoolduseeskirja (29.11.2018 määrus nr 29) kohaselt, kui ei ole otsustatud teisiti või korraldatud hange jäätmekäitluskoha määramiseks, siis korraldatud jäätmeveo jäätmekäitluskoht on Mittetulundusühing Lääne-Viru Jäätmekeskus asukohaga Kõrtsi, Piira küla, Vinni vald, Lääne-Viru maakond. Viru-Nigula valla jäätmehoolduseeskiri (28.02.2019 määrus nr 51) näeb ette, et jäätmehooldust korraldavad ja arendavad vallas Viru-Nigula Vallavalitsus ja Mittetulundusühing Lääne-Viru Jäätmekeskus ning korraldatud jäätmeveo korras kogutud jäätmed antakse ainiti üle Mittetulundusühingule Lääne-Viru Jäätmekeskus.

Järelevalvemenetluses leidis kinnitust, et hankija on sõlminud halduslepingud, mis kehtisid ka 2020. aastal, järgnevate omavalitsustega: 10.06.2013. a allkirjastatud „Haldusleping“ Rakvere linnaga, 26.08.2014. a allkirjastatud „Haldusleping nr 21.3-18/88“ Sõmeru vallaga ja

³ Euroopa Kohtu 15.01.1998 otsus asjas C-44/96, Mannesmann, p 25 ja 10.04.2008 otsus asjas C-393/06, Aigner, p 47 ja seal viidatud kohtupraktika.

27.07.2014. a allkirjastatud „Haldusleping nr 9-3.1/14/177“ Vinni vallaga. Lepingutega reguleeriti korraldatud jäätmeveo hanke korraldamisega seonduvate ülesannete täitmist ning jäätmevaldajate üle arvestuse pidamise ning arveldamise korda. Leping on sõlmitud tähtajatult ning hankija edastatud andmete kohaselt pole lepingut muudetud ega lõpetatud. Samas selgus järelevalvemenetluses, et tegelikkuses täitis hankija 2020. aastal vaid Vinni valla ja Sõmeru valla (pärast kohaliku omavalitsuse reformi Rakvere vald) jäätmeveo hanke korraldamisega seonduvaid ülesandeid.

Järelevalvemenetluses hankija edastatud dokumentidest tulenes, et hankija on 05.03.2020. a sõlminud kolmepoolse koostöölepingu Rakvere Linnavalitsuse ja OÜ-ga Humana Sorteerimiskeskus. Lepingu objektiks on kasutatud riiete, jalanõude ja mänguasjade kogumise korraldamine Rakvere linna haldusterritooriumil. Hankija kohustuseks on riiete, jalanõude ja mänguasjade kogumiseks paigaldatud konteinerite tühjendamine ja konteinerisse paigaldatud esemete vedu OÜ Humana Sorteerimiskeskus vahelattu. Rakvere linn tasub hankijale konteinerite tühjendamise eest tasu. Koostööleping on sõlmitud tähtajatult. Sisult sarnane leping on sõlmitud ka Kadrina Vallavalitsusega 23.11.2020. a. Tegemist on jäätmekäitlusega seotud tegevusega. Rahandusministeeriumil pole teada, kas eelmainitud lepinguga volitati hankija täitma ülesannet, millel pole tööstuslikku ega ärilist iseloomu, sest puudub teadmine, kas hankija sai selle ülesande konkursi korras või mitte. Kui nimetatud ülesanne saadi kohalikelt omavalitsustelt konkursita, on tegemist täiendava tegevusega, mille tõttu Mittetulundusühingul Lääne-Viru Jäätmekeskus on ülesanne avalikes huvides, millel pole tööstuslikku ega ärilist iseloomu.

Rahandusministeerium tegi kindlaks, et Mittetulundusühing Lääne-Viru Jäätmekeskus on riigihangete tulemusel sõlminud jäätmeveo lepingud Vinni valla, Rakvere linna ja Rakvere vallaga. Lepingud reguleerivad jäätmeveo teenuse ja lisateenuste osutamist omavalitsusele. Lisaks on Mittetulundusühing Lääne-Viru Jäätmekeskus sõlminud riigihanke tulemusel töövõtulepingu biolagunevate aia- ja haljastusjäätmete veo ja nõuetekohase käitlemise osutamiseks Tapa vallaga ja lepingu Haljala valla jäätmejaamade opereerimiseks 2019-2022.

Tulenevalt kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse (edaspidi: KOKS) § 6 lõikest 1 on kohaliku omavalitsuse ülesandeks korraldada vallas või linnas jäätmehooldust. JäätS § 11 lg 1 sätestab jäätmehoolduse mõiste, mille kohaselt jäätmehooldus on jäätmekäitlus, sealhulgas selleks vajaliku jäätmerajatiste taristu rajamine ja hooldus, järelevalve jäätmekäitluse üle ning jäätmekäitluskohtade rajamine ja hooldus, sealhulgas järelhooldus.

JäätS § 12 lõike 2 järgi on kohalikul omavalitsusel jäätmehoolduse arendamisel oma haldusterritooriumil juhtiv roll. Jäätmehoolduse osutamine on kohaliku omavalitsuse olemuslikuks ülesandeks. See puudutab omavalitsuse neid ülesandeid avaliku ruumi, heakorra, territoriaalplaneerimise ja keskkonnakaitse korraldamisel, mida osutatakse tema haldusterritooriumil, arvestades ainult kohalikku spetsiifikat ja olles elanikule võimalikult lähedal.⁴

JäätS § 13 järgi on jäätmekäitlus jäätmete kogumine, vedamine, taaskasutamine, sealhulgas sortimine, ja kõrvaldamine, sealhulgas vahendamine ja edasimüümine. JäätS § 14 sätestab, et jäätmete kogumine on jäätmete kokkukorjamine, sealhulgas eelsortimine ja eelladustamine ning mehaaniline töötlemine ilma jäätmete koostist ja olemust muutmata, eesmärgiga vedada need edasiseks käitlemiseks jäätmekäitluskohta. Jäätmeid kogutakse liigiti ning kohaliku omavalitsuse ülesanne on tagada, et omavalitsuse territooriumil oleks jäätmevaldajatel kohustus jäätmeid liigiti koguda ning oleks võimalus jäätmeid liigiti ka ära anda.⁵ Jäätmete liigiti kogumine võimaldab edendada jäätmete ringlussevõttu ja muud taaskasutamist ning

⁴ Jäätmeseaduse ja pakendiseaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri. Jäätmeseadus 190SE, lk 23.

⁵ Seletuskiri jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu juurde. Jäätmeseaduse muutmise seadus 76 SE, vastu võetud 27.10.2011, lk 14

seega liikuda nn „ringlussevõtva ühiskonna“ poole, mis on kaasaegse jäätmekäitluse olulisim eesmärk.⁶ Seega jäätmete tekkekohal liigiti kogumise arendamine ja selleks võimaluste loomine, mis on Mittetulundusühingu Lääne-Viru Jäätmekeskus üheks tegevuseks, on ülesanne avalikes huvides.

JäätS § 66 lõike 2 esimesest lausest nähtub, et olmejäätmete, nende sortimisjääkide ja olmejäätmete tekkekohas liigiti kogumisel tekkinud jäätmeliikide kogumine ja vedu on kohaliku omavalitsuse korraldada. Nimelt kehtestab omavalitsus jäätmeliikide, veopiirkonna, vedamise sageduse ja aja ning jäätmeveo teenustasu suuruse määramise korra määrusega. Riigi jäätmekavas 2014-2020 rõhutati, et olmejäätmete käitlemise korraldamine on just kohaliku omavalitsuse tasandil kõige olulisem.⁷ JäätS § 67 lõikest 2 tuleneb, et kohaliku omavalitsuse volikogu võib RHS §-s 43 sätestatud korras korraldatud jäätmeveo riigihanke korraldamisega seonduvate ülesannete täitmiseks volitada muuhulgas mittetulundusühingut, mille liige vastav kohalik omavalitsus on ning mille liikmeteks saavad põhikirja kohaselt olla vaid kohalikud omavalitsused või nende liit. Vinni Vallavalitsus volitas Mittetulundusühingut Lääne-Viru Jäätmekeskus korraldama Vinni valla haldusterritooriumil olmejäätmete riigihanget viieks aastaks, sealhulgas arveldama jäätmevaldajatega ja nende üle arvestust pidama. Jäätmevaldajate arvestuse pidamise ja nende arveldamise puhul on tegu avaliku võimu teostamisega seotud tegevusega.⁸

Kohalikud omavalitsused on kohustatud kehtestama jäätmekava, mis näeb ette asjakohaseid meetmeid, et edendada jäätmete kogumise, sortimise ja töötlemise ratsionaliseerimist. Neist meetmetest olulisim on leida võimalus jäätmete kõrvaldamiseks lähimas sobivas rajatises.⁹ Kohalike omavalitsuste ülesanne on kehtestada detailsemad nõuded, mil viisil peavad nii jäätmetekitaja kui ka jäätmekäitleja jäätmeid kokku koguma ja käitlema. Selleks kehtestab kohaliku omavalitsuse volikogu määrusega jäätmehoolduseeskirja jäätmehoolduse korraldamiseks vastaval haldusterritooriumil. Tulenevalt kohalike omavalitsuste poolt vastu võetud otsustest jäätmekäitluskoha määramise kohta, võtab Mittetulundusühing Lääne-Viru Jäätmekeskus faktiliselt vastu Kadrina vallas, Rakvere linnas, Vinni vallas ja Viru-Nigula vallas, konkursi korral ka muudes Lääne-Virumaa omavalitsustes, tekkinud segaolmejäätmeid ning toimetab vastavalt kohalike omavalitsuste poolt määratud juhiste. Eeltoodust tulenevalt, jäätmekäitluse puhul on tegemist ülesandega avalikes huvides, mis on põhjalikult reguleeritud riiklike ja kohaliku omavalitsuste õigusaktidega.

JäätS § 12 lg 1 kohaselt on jäätmehoolduse arendamine jäätmealase teabe levitamine, jäätmealane nõustamine ja jäätmehoolduse kavandamine või muu tegevus, mille eesmärk on vältida või vähendada jäätmeteket ning tõsta jäätmehoolduse taset. Sama paragrahvi teine lõige näeb ette, et jäätmehoolduse arendamist oma haldusterritooriumil korraldavad kohalikud omavalitsused. Seega võib pidada jäätmekäitlusalastes küsimustes nõustamist ja koolituste läbiviimist, jäätmeladestuse vähendamist ja taaskasutavate jäätmete osakaalu suurendamist, jäätmekäitlusalase koostöö korraldamist valitsusasutuste ja valitsusväliste organisatsioonide õppe- ja teadusastutustega ning jäätmeteemaliste ürituste ja teavituskampaaniate korraldamist avalikke huve teenivateks ülesanneteks. Mittetulundusühing Lääne-Viru Jäätmekeskus realiseerib ka faktiliselt põhikirjas nimetatud tegevusi. Koostöö tegemist Keskkonnaameti keskkonnahariduse valdkonnaga võib pidada avalikke huve teenivaks ülesandeks, millel puudub nii tööstuslik kui äriline iseloom.

Tulenevalt eeltoodust saab järeldada, et Mittetulundusühing Lääne-Viru Jäätmekeskus täidab tema põhikirjaga kooskõlas olevaid ülesandeid avalikes huvides.

⁶ Seletuskiri jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu juurde. Jäätmeseaduse muutmise seadus 76 SE, vastu võetud 27.10.2011, lk 16.

⁷ Seletuskiri jäätmeseaduse ja keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu juurde. Jäätmeseaduse muutmise seadus 257 SE, vastu võetud 16.11.2016, lk 2.

⁸ Vt lisaks Riigikohtu halduskollegiumi 25. aprilli 2019 otsus asjas nr 3-16-1267, p 22.

⁹ Euroopa Kohtu otsus asjas nr C-480/06, *Euroopa Ühenduste Komisjon v Saksamaa Liitvabariik*, p 37.

Lisaks avalikes huvides tegutsemisele on vajalik hinnata, kas täites teatud ülesannet avalikes huvides puudub isiku tegevusel tööstuslik või äriine iseloom. Eraõiguslikku isikut ei tohiks käsitada RHS § 5 lg 2 p 5 alusel hankijana, kui ta tegutseb tavapäraistes turutingimustes, püüab teenida kasumit ja kannab oma tegevusega seotud kahju. Avalikes huvides ülesanded, millel puudub tööstuslik ja äriine iseloom, on esiteks ülesanded, mida ei saa täita turul kättesaadavate teenuste või kaupadega ja teiseks ülesanded, mida avaliku huvi tõttu otsustab riik ise pakkuda või selle üle otsustavat mõju säilitada.¹⁰

Euroopa Kohtu praktika toob selgelt välja, et tegevuse reguleeritus viitab sellele, et tegevus seondub avaliku huviga. Seega võib tegevusvaldkonna reguleeritus viidata sellele, et ettevõtja pigem on hankija. Reguleerituse küsimuses puudub selge määr, millest lähtuvalt oleks võimalik otsustada, et tegemist on piisava reguleeritusega isiku hankijana määratlemiseks. Siinkohal peetakse silmas seda, et mida rohkem on seadusandja sekkunud konkreetse tegevusvaldkonna toimimisse (nt elektri-, vee- ja kaugküttesektor), seda rohkem on alust pidada isiku tegevust selliseks, mis võiks alluda RHS-le.¹¹

Konkurentsiseaduse (edaspidi ka: KonkS) § 14 kohaselt käsitatakse eri- või ainuõigusena riigi või kohaliku omavalitsuse üksuse poolt ühele või mitmele ettevõtjale antud õigust, millega piiratakse nende ettevõtjate arvu, kellele on antud luba tegutseda teatavas geograafilises piirkonnas, või mis annab ühele või mitmele ettevõtjale eeliseid, mis oluliselt mõjutavad teiste ettevõtjate võimalusi tegutseda samas geograafilises piirkonnas. Konkurentsiamet on varasemalt selgitanud, et KonkS määratleb riigi või kohaliku omavalitsuse üksuse poolt ettevõtjale antud eri- või ainuõiguse selle tagajärje alusel.¹² Konkurentsiameti seisukoht ainuõiguse osas on olnud, et ainuõiguse määramine moonutaks konkurentsi, sest kui piirata jäätmeäitluskohtade valikut ainult ühe kohaga, siis suletakse turg teistele alternatiivsetele, tegelikult või potentsiaalselt nõuetele vastavatele ja jäätmeäitlushierarhias soovitatavatele kohtadele.¹³ Konkurentsiamet on oma ettepanekus tähendanud, et osades jäätmeäitluskohtades, kus kohalik omavalitsus on mõnda jäätmeäitlusettevõtjat ühel või teisel viisil eelistada üritanud, on see sama omavalitsus omanud selles jäätmeäitluskohas majanduslikke huve.¹⁴ Mittetulundusühing Lääne-Viru Jäätmeäituskeskus tegutseb turutingimustes, osaledes muu hulgas pakkujana omavalitsuste korraldatud jäätmeäitlusettevõtjate riigihangetes ning sõlmides pakkumuse edukaks tunnistamise korral ka vastavaid hankelepinguid. Tegevuse selles osas, kus lepingu saamiseks osaleb hankija pakkujana riigihangetes konkureerides teiste ettevõtjatega, on Mittetulundusühingu Lääne-Viru Jäätmeäituskeskus tegevusel äriine iseloom. Samas Mittetulundusühing Lääne-Viru Jäätmeäituskeskus ei tegutse tervikuna avatud konkurentsi tingimustes, kuna ühingu on antud ainuõigus Kadrina valla, Rakvere linna, Vinni valla ja Viru-Nigula valla korraldatud jäätmeveo segaolmejäätmete jäätmeäitluskohana tegutsemiseks ilma konkursita. Samuti reguleerivad kohalike omavalitsustega konkursita sõlmitud halduslepingud korraldatud jäätmeveo hanke korraldamisega seonduvate ülesannete täitmist ning jäätmevaldajate üle arvestuse pidamise ning arveldamise korda. Viimati nimetatud ülesanded on avalikes huvides täidetavad ülesanded, millel puudub nii äriine kui tööstuslik iseloom.

¹⁰ Euroopa Kohtu 10.05.2001 otsus liidetud asjades C-223/99 ja C-260/99 *Agora Srl v Ente Autonomo Fiera Internazionale di Milano ja excelsion Snc di Pedrotti Bruna & C. v Ente Autonomo Fiera Internazionale di Milano C*, p 37

¹¹ K.Härginen, V. Vaske, C.Ginter. Eraõigusliku juriidilise isiku hankijana määratlemine: AS EVR Cargo ja tema tütarettevõtte näide. *Juridica* 4/2018, lk 241

¹² Konkurentsiameti soovitus konkurentsiolekorra parandamiseks Võru Linnavalitsusele jäätmeäitluskohtade valikul. 31.05.2011 nr 5.1-5/11-012, lk 12. Arvutivõrgus kättesaadav: https://www.konkurentsiamet.ee/sites/default/files/juhtumid/2011/konkurentsiameti_31_05_11_sovitus_voru_linnavalitsuse_le.pdf (29.03.2022).

¹³ Konkurentsiameti ettepanek konkurentsiolekorra parandamiseks olmejäätmete kogumise ja veo ning käitlemise kaubaturgudel. Konkurentsiamet 21.11.2012 nr 5.1-4/12-0010-114, lk 3. Arvutivõrgus kättesaadav: https://www.konkurentsiamet.ee/sites/default/files/3_konkurentsiameti_ettepanek_konkurentsiolekorra_parandamiseks_ja_j_ts_muutmiseks_2012.pdf (05.10.2021).

¹⁴ Sealsamas, lk 4

Rahandusministeerium tuvastas, et Vinni Vallavalitsus määras 11.03.2020 korraldusega nr 84 „Jäätmekäitluskoha määramine“ Mittetulundusühingu Lääne-Viru Jäätmekeskus, asukohaga Piira küla, Vinni vald, jäätmekäitluskohaks Vinni valla jäätmepiirkonnas. Korralduse kohaselt: *Vinni Vallavalitsus on lähtunud ettepanekut tehes jäätmeseaduses sätestatud läheduse põhimõttest, mille kohaselt kõrvaldatakse jäätmed ja taaskasutatakse segaolmejäätmed nende tekkekohale võimalikult lähedal asuvas tehnoloogiliselt sobivas jäätmekäitluskohas, kus on tagatud inimese tervise ja keskkonna ohutus. Lisaks on Vinni Vallavalitsus lähtunud Vinni Vallavolikogu 29.11.2018 määrusest nr 9 „Vinni valla jäätmehoolduseeskiri“, Vinni valla liikmelisusest Mittetulundusühingu Lääne-Viru Jäätmekeskus, Mittetulundusühingu Lääne-Viru Jäätmekeskus põhikirjast ning hankija Vinni Vallavalitsuse õigusest määrata kindlaks tellitava teenuse tingimused.* Vinni Vallavalitsuse korraldusest nr 84 tuleneb, et jäätmekäitluskoha määramiseks ei korraldatud riigihanget ega konkursi, vaid määrati lähimaks nõutele vastavaks jäätmekäitluskohaks Mittetulundusühing Lääne-Viru Jäätmekeskus. Korralduse kohaselt andis Mittetulundusühing Lääne-Viru Jäätmekeskus nõusoleku määrata Vinni valla jäätmeveopiirkonnas jäätmekäitluskohaks Mittetulundusühing Lääne-Viru Jäätmekeskus, asukohaga Piira küla, Vinni vald.

Kadrina vald, Rakvere linn ja Vinni vald on ka vastavates jäätmehoolduseeskirjades määranud jäätmekäitluskohaks Mittetulundusühingu Lääne-Viru Jäätmekeskus, asukohaga Piira küla, Vinni vald. Kadrina Vallavolikogu 30.11.2016 määrusega nr 74 vastu võetud Kadrina valla jäätmehoolduseeskirja § 12 lg 4 ja Rakvere Linnavolikogu 26.06.2013 määrusega nr 15 vastu võetud Rakvere linna jäätmehoolduseeskirja § 16 lg 2 sätestavad: *Jäätmevedaja peab korraldatud jäätmeveo piirkonnast korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmed vedama hankija määratud jäätmekäitluskohta või –kohtadesse. Jäätmeseaduse § 66 lõikes 1 nimetatud jäätmekäitluskoha või –kohtade määramiseks võib hankija korraldada riigihanke. Kui ei ole otsustatud teisiti, siis korraldatud jäätmeveo jäätmekäitluskoht on Mittetulundusühing Lääne-Viru Jäätmekeskus asukohaga Kõrtsi, Piira küla, Vinni vald, Lääne-Viru maakond.* Vinni Vallavolikogu 29.11.2018 määrusega nr 29 vastu võetud Vinni valla jäätmehoolduseeskirja § 11 lg 3 näeb ette: *Jäätmed antakse üle Mittetulundusühingule Lääne-Viru Jäätmekeskus või korraldab vallavalitsus hanke jäätmekäitluskoha või – kohtade määramiseks.*

Viru-Nigula Vallavolikogu 28.02.2019 määrusega nr 51 vastu võetud Viru-Nigula valla jäätmehoolduseeskirja § 1 lg 3 määrab kindlaks: *Jäätmehooldus korraldavad ja arendavad vallas Viru-Nigula vallavalitsus ning Mittetulundusühing Lääne-Viru Jäätmekeskus vastavalt jäätmehooldust reguleerivatele aktidele.* Jäätmehoolduseeskirja § 3 lg 6 sätestab: *Vallas tekkinud olmejäätmed, sh ohtlikud jäätmed, käideldakse Mittetulundusühingus Lääne-Viru Jäätmekeskus. Muud tekkinud jäätmed antakse üle vastavat luba omavale isikule või käideldakse kohapeal vastavalt Keskkonnaameti poolt väljastatud loa nõuetele.* Jäätmehoolduseeskirja § 8 lg 2: *Korraldatud jäätmeveo korras kogutud jäätmed antakse üle Mittetulundusühingule Lääne-Viru Jäätmekeskus.*

Konkurentsiamet on oma varasemates seisukohtades jõudnud järeldusele, et JäätS ei sisalda sätteid, mis paneksid omavalitsusele ühemõtteliselt kohustuse valida välja üks konkreetne jäätmekäitluskoht ja teised samalaadsed kohad välistada. Kohalikul omavalitsusel on vastavasisuline pädevus – määrata üksainus jäätmekäitluskoht, kuid siiski on raske näha sisulisi põhjuseid, miks ühele jäätmekäitluskohale ainuõiguse andmine on avalikes huvides. Eri- või ainuõiguse andmisel peab kohalik omavalitsus seega selgelt ära näitama, millistel põhjustel viiks vaba konkurents ebasoovitavatele tagajärgedele ning miks toimivasse konkurentsi sekkumine viib parema tulemuseni.¹⁵ Kui kohalik omavalitsus siiski otsustab mingil põhjusel välja valida ühe jäätmekäitlusettevõtja, on tegemist eri- või ainuõiguse andmisega KonkS § 14

¹⁵ Konkurentsiameti ettepanek konkurentsiolekorra parandamiseks olmejäätmete kogumise ja veo ning käitlemise kaubaturgudel. 21.11.2012 nr 5.1-4/12-0010-114, lk 3.

lg 1 tähenduses, kuna vastava teenuse osutamine teiste ettevõtjate poolt oleks ühemõtteliselt välistatud.¹⁶

Rahandusministeerium peab siinkohal vajalikuks selgitada, et lisaks teenuste kontsessiooni riigihankele nägi kuni 31.12.2013 kehtinud KonkS § 14 lg 2 ette avaliku konkursi korraldamise võimaluse ainuõiguse andmiseks. Konkurentsiseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse¹⁷ vastuvõtmisega säilis kohustus läbi viia avatud valikumenetlus. Nõue kohase menetluse läbiviimiseks kontsessioonisuhte loomisel tuleneb üldnormina nii RHS-ist kui ka halduskoostöö seadusest (edaspidi: HKTS) ning seda on mitmel juhul rõhutanud ka Riigikohus.¹⁸

Jäätmeäitluskoha kindlaksmääramine ilma eelneva riigihanketa rikub RHS §-s 3 sätestatud riigihanke korraldamise üldpõhimõtteid. RHS § 3 p 2 järgi on hankija kohustatud kohtlema kõiki isikuid võrdselt. RHS § 3 p 3 kohaselt peab hankija tagama konkurentsi efektiivse ärakasutamise. Võrdse kohtlemise põhimõtte eesmärk on soodustada riigihankes osalevate ettevõtjate vahelise terve ja tegeliku konkurentsi arengut. Seega on keelatud riigihanke käigus eelistada soosikuid või tegutseda meelevaldselt. Kohtupraktikas on võrdse kohtlemise põhimõtet sisustatud sellega, et hankijal tuleb anda riigihankest huvitatud ettevõtjatele võrdsed võimalused hankel osalemiseks.¹⁹

Riigikohus on asunud seisukohale, et JäätS sätestab § 67 lg-s 1 erimenetluse korraldatud jäätmeveo teenuse osutaja leidmiseks, mitte aga jäätmeäitluskoha määramiseks. Jäätmeäitluskoha määramisel tuleb omavalitsusüksusel järgida JäätS §-32 sätestatud läheduse põhimõtet, mille kohaselt kõrvaldatakse jäätmed ja taaskasutatakse segaolmejäätmed nende tekkekohale võimalikult lähedal asuvas tehnoloogiliselt sobivas jäätmeäitluskohas, kus on tagatud inimese tervise ja keskkonna ohutus.²⁰ Samas otsuses on toodud, et omavalitsusüksuse läheduspõhimõttest juhinduva kaalutusotsuse tegemine jäätmeäitluskoha määramisel peab haldusmenetluse seaduse § 4 lg 2 järgi olema kooskõlas volituse piiride, kaalutusõiguse eesmärgi ning õiguse üldpõhimõtetega, arvestades olulisi asjaolusid ning kaaludes põhjendatud huve.

Sellele järgnevas otsuses nr 3-3-1-68-14 on Riigikohus märkinud järgmist: *omavalitsusüksuse või tema äriühingu meelevaldne väljavalimine teenusepakkujaks võib luua talle lubamatu eelise konkurentide ees.*²¹ Lisaks on kolleegium pidanud vajalikuks märkida veel järgmist: *kohaliku omavalitsuse üksusele JäätS §-ga 70 asetatud jäätmete taaskasutamise või kõrvaldamise korraldamise kohustuse täitmiseks ei piisa jäätmeveo kontsessiooni andmisest. See tähendab, et kohaliku omavalitsuse üksus peab lisaks jäätmeveole reguleerima ka enda ja jäätmete edasise töötleja vahelise õigussuhte. Kui kohaliku omavalitsuse üksus tellib korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmete taaskasutamise või kõrvaldamise, peab ta arvestama asjakohaste õigusaktide nõuetega (iseäranis HKTS § 3 lg-ga 2, §-ga 9, § 13 lg-ga 1, § 14 lg-ga 2). Sõltuvalt asjaoludest võivad asjassepuutuvad olla ka EL-i hankedirektiivid või EL-i aluslepingute põhimõtted. Euroopa Kohus on ka rõhutanud, et läheduse põhimõte ei vabasta liikmesriike jäätmete kõrvaldamisel riigihankeid reguleerivate õigusaktide järgimise kohustusest, sest riigihangete regulatsioon ei välista jäätmete kõrvaldamist võimalikult lähedal nende tekkimise kohale (21. jaanuari 2010. a otsus asjas nr C-17/09: Komisjon/Saksamaa, p 17).* Kui kohaliku omavalitsuse üksus peab jäätmete töötlemise teenuse soetamiseks korraldama riigihanke, siis ei vabasta teda sellest kohustusest eelnevalt sõlmitud jäätmeveo

¹⁶ Konkurentsiameti AS Veolia Keskkonnateenused 30.11.2011.a taotluse alusel alanud menetluse lõpetamine, 10.02.2012 nr 5.1-5/12-004, lk 3. Arvutivõrgus kättesaadav: https://www.konkurentsiamet.ee/sites/default/files/juhtumid/2012/Haldusmenetluse_l_1_petamine_Veolia_ ja_HOL.pdf

¹⁷ RT I, 05.07.2013, 1

¹⁸ Konkurentsiseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu seletuskiri, Konkurentsiseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus 321 SE, lk 11.

¹⁹ vt Euroopa Kohtu 02.06.2016 otsus asjas nr C-27/15, p 36.

²⁰ Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi 06.01.2015 otsus nr 3-4-1-34-14, p 49

²¹ Riigikohtu halduskolleegiumi 15.01.2015 otsus nr 3-3-1-68-14, p 20.

leping, milles jäätmeveo sihtpunktina on kindlaks määratud jäätmekäitluskoht. Kui riigihanke tulemusena sõlmitakse jäätmete töötlemiseks leping isikuga, kelle kasutuses olev jäätmekäitluskoht ei ole jäätmeveo lepingus sihtpunktiks määratud, tuleb vastuolu lahendada näiteks jäätmeveo lepingu muudatusega (kui see on lubatav), uue jäätmeveo hankega või organiseerides jäätmete täiendava veo lõplikku jäätmekäitluskohta. Seega oleks otstarbekam korraldada jäätmete töötlemise hange enne jäätmeveo hanget.²²

Tuginedes eeltoodule leiab Rahandusministeerium, et Vinni Vallavolikogu ja Sõmeru Vallavolikogu otsusega, aga ka Kadrina valla, Rakvere linna, Vinni valla ja Viru-Nigula valla 2020. aastal kehtinud jäätmehoolduseeskirjade kohaselt on Mittetulundusühing Lääne-Viru Jäätmekeskus saanud sisuliselt õiguse tegutseda ainsa jäätmekäitluskohana nimetatud omavalitsuses. Kuna jäätmekäitluskoha määramine kohalike omavalitsuste poolt on toimunud ilma konkursita, siis vastava ülesande täitmisel puudub Mittetulundusühingu Lääne-Viru Jäätmekeskus tegevusel äriiline või tööstuslik iseloom RHS-i tähenduses.

Järelikult võib eelnevast lähtudes asuda seisukohale, et Mittetulundusühing Lääne-Viru Jäätmekeskus täidab vähemalt üht ülesannet avalikes huvides, millel puudub tööstuslik või äriiline iseloom.

Lisaks avalikes huvides tegutsemisele peab hankija määratlemisel kontrollima ka RHS § 5 lg 2 p-s 5 nimetatud juhtimiskorralduse ja/või rahastamise eelduse täitmist.

Mittetulundusühing Lääne-Viru Jäätmekeskus liikmeteks on Haljala vald, Kadrina vald, Rakvere linn, Rakvere vald, Tapa vald, Vinni vald, Viru-Nigula vald ja Väike-Maarja vald. Liikmete õigusi teostavad vastavalt mittetulundusühingute seadusele, Mittetulundusühingu Lääne-Viru Jäätmekeskus põhikirjale ja vastava liikme õigusaktidele omavalitsuse linna- ja vallavolikogu ning Haljala Vallavalitsus, Kadrina Vallavalitsus, Rakvere Linnavalitsus, Rakvere Vallavalitsus, Tapa Vallavalitsus, Vinni Vallavalitsus, Viru-Nigula Vallavalitsus ja Väike-Maarja Vallavalitsus. Kuivõrd Mittetulundusühingu Lääne-Viru Jäätmekeskus liikmed on kohaliku omavalitsuse üksused, kes on hankijad RHS § 5 lg 2 p 2 tähenduses, on täidetud RHS § 5 lg 2 p-s 5 sätestatud teine kriteerium „mida põhiliselt rahastavad või mille juhtimis- või järelevalveorgani liikmetest rohkem kui poole määravad või mille juhtimist muul viisil kontrollivad koos või eraldi käesoleva lõike punktides 1–4 nimetatud hankijad või mõne muu Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigi hankijad või teised käesolevas punktis nimetatud tunnustele vastavad eraõiguslikud juriidilised isikud“.

Samas peab Rahandusministeerium välja tooma, et Mittetulundusühingu Lääne-Viru Jäätmekeskus väide, et samaaegselt hankijaks olemine RHS § 5 lg 2 p 5 tähenduses ning riigihangetes pakkujana osalemine suurendab Mittetulundusühingu Lääne-Viru Jäätmekeskus halduskoormust, ressursi- ja ajakulu, võib vastata tõele, kuid ei vabasta hankijat RHS-i järgimise kohustusest. Rahandusministeerium kordab oma seisukohta, mis selgitati Mittetulundusühingu Lääne-Viru Jäätmekeskus esindajatele kontrollivisiidil, et juhul kui hankijal on kahtlus, kas ta on hankija RHS § 5 lg 2 p 5 tähenduses tuleb iga-aastaselt kontrollida hankija vastavust RHS § 5 lg 2 p-s 5 sätestatud eeldustele. Sealhulgas peab hankija tähelepanu pöörama viisile, kuidas teda on volitatud täitma avaliku ülesannet (nt jäätmekäitluskoha määramine) ning hindama, kas ülesandel pole tööstuslikku ega ärilist iseloomu.

18.07.2022 esitas MTÜ Lääne-Viru Jäätmekeskus oma seisukohad kontrolliakti projekti osas, milles jäi veendumusele, et MTÜ Lääne-Viru Jäätmekeskuse näol ei oma olemuselt tegemist hankijaga. MTÜ Lääne-Viru Jäätmekeskus täiendas, et sarnaselt ja tulenevalt läheduse põhimõttest määravad kohalikud omavalitsused jäätmekäitluskohaks ka MTÜ Lääne-Viru Jäätmekeskus konkurente, nt Eesti Keskkonnateenused AS-i ja Ragn-Sells AS-i. Põhjusteks tõi MTÜ Lääne-Viru Jäätmekeskus välja, et muud jäätmejaamad on niivõrd kaugel, et jäätmete

²² Euroopa Kohtu 21.01.2010 otsus asjas nr C-17/09 komisjon vs. Saksamaa

vedu sinna oleks ebamõistlikult kulukas. Asjaolu, et kohalikud omavalitsused on otsustanud lähtuda läheduse põhimõttest, ei tohiks mõjutada jäätmeäitluskohti omavate ettevõtete, sealhulgas MTÜ Lääne-Viru Jäätmekeskus, hankija staatust.

Arvestades ülaltoodut ja RHS § 5 lg 2 p-i 5 kordab Rahandusministeerium, et ettevõtte hankijaks määratlemiseks peavad olema kumulatiivselt täidetud järgnevad eeldused: (i) isikud, mida põhiliselt rahastavad või mille juhtimis- või järelevalveorgani liikmetest rohkem kui poole määravad või mille juhtimist muul viisil kontrollivad koos või eraldi RHS § 5 lg 2 p-des 1-3 nimetatud hankijad või mõne muu EMP lepinguriigi vastavad isikud; ja (ii) mis on asutatud eesmärgiga täita põhi- või kõrvaltegevusena avalikes huvides, millel ei ole tööstuslikku ega ärilist iseloomu. MTÜ Lääne-Viru Jäätmekeskuse poolt välja toodud konkurendid võivad täita põhi- ja kõrvaltegevusena ülesandeid avalikes huvides, millel ei ole tööstuslikku ega ärilist iseloomu, kuid selleks, et nad oleksid hankijad RHS-i tähenduses, peavad nad samuti vastama ka rahastamise ja juhtimise eeldusele. Tulenevalt ülaltoodud analüüsist MTÜ Lääne-Viru Jäätmekeskus oli 2020. aastal hankija, sest ta täitis kumulatiivselt RHS § 5 lg 2 p 5 eeldusi.

Järgnevalt on esitatud järelevalvemenetluse käigus tuvastatud rikkumised, tähelepanekud ja soovitusel.

4. Riigihangete seaduses sätestatud korrast kinnipidamise kontrollimine

4.1. Hankekord ja hankeplaan.

Hankekorra näol on tegemist internse õigusaktiga, mille reguleerimisobjektiks on seaduse tasandil detailselt reguleerimata riigihangete menetlusreeglite kujundamine ning riigihangete hankija organisatsiooni siseselt korraldamine.²³ Sisemiste riigihankereeglite määratlemine ühes dokumendis on oluline õiguselguse tagamiseks: korda rakendama kohustatud isikud saavad sellisel juhul ühetaoliselt aru, millised on nende kohustused ning millistest sisemistest aktidest nende kohustused tuleneda võivad.²⁴

RHS § 9 lg 1 kohaselt kohustub avaliku sektori hankija kehtestama organisatsioonisisese hankekorra, kui tema ühes eelarveaastas planeeritavate asjade ja teenuste riigihangete eeldatav kogumaksumus ületab 80 000 eurot või ehitustööde riigihangete eeldatav kogumaksumus ületab 500 000 eurot. Sealhulgas kohustab säte selles nimetatud piirmääradest alates hankekorda kehtestama ka avaliku sektori kontrolli all olevat eraõiguslikku juriidilist isikut, kes vastab RHS § 5 lg 2 p-s 5 sätestatud tingimustele²⁵.

Riigihange hõlmab endas kogu tegevust, mille tulemusena tehakse mingi soetus, st sõlmitakse hankeleping asja soetamiseks või teenuse või ehitustöö tellimiseks, samuti tegevust kontsessiooni andmisel või raamlepingu alusel, samuti menetlust, kus hankelepingut ei sõlmita, kuid saadakse ideekavand (ideekonkurss). Seega on riigihankeks igasugune asjade ostmiseks, teenuse või ehitustöö tellimiseks, ideekavandi saamiseks ja kontsessioonilepingute sõlmimiseks korraldatav menetlus, samuti on riigihankeks selliste hankelepingute sõlmimise menetlus erandite ning sisetehingu sätete alusel.²⁶

Rahandusministeeriumile esitatud raamatupidamise väljavõtte kontrollimise tulemusena on leidnud kinnitust, et hankijal 2020. aastal ostetud asjade ja tellitud teenuste kogumaksumus

²³ Härginen. K. RHS Komm, § 9 komm. 4, lk 115. M. Parind, M. A. Simovart (koost). Riigihangete seadus. Kommenteeritud väljaanne. Juura 2019.

²⁴ Härginen. K. RHS Komm, § 9 komm. 6, lk 116. M. Parind, M. A. Simovart (koost). Riigihangete seadus. Kommenteeritud väljaanne. Juura 2019.

²⁵ Härginen. K. RHS Komm, § 9 komm. 17, lk 119. M. Parind, M. A. Simovart (koost). Riigihangete seadus. Kommenteeritud väljaanne. Juura 2019.

²⁶ Riigihangete seaduse seletuskiri. Riigihangete seadus 450 SE, lk 14.

ületas 80 000 euro piiri (asjad ja teenused kokku 1 341 594 eurot, ehitus 4 358 eurot). Järelikult lasus hankijal kohustus kehtestada organisatsioonisisene hankekord.

Kontrollivisiidil esitatud selgituste kohaselt ei ole hankijal kehtestatud hankekorda ega hankeplaani. Mittetulundusühing Lääne-Viru Jäätmekeskus ei pea vajalikuks hankekorda ja hankeplaani kehtestada, sest ta ei pea ennast RHS § 5 lg 2 tähenduses hankijaks. Rahandusministeerium ei nõustu Mittetulundusühingu Lääne-Viru Jäätmekeskus seisukohaga, et ta ei ole hankija RHS § 5 lg 2 p 5 mõttes. Seega lasus Mittetulundusühingul Lääne-Viru Jäätmekeskus kohustus kehtestada 2020. aastal hankekord ja hankeplaani.

RHS § 9 lg 4 näeb ette hankekorras reguleeritavate elementide minimaalse loetelu, mis ei ole ammendav, vaid võimaldab reguleerida ka muid olukordi.²⁷ RHS § 9 lg 4 kohaselt tuleb hankekorras sätestada muuhulgas järgmine teave:

- 1) riigihanke planeerimise, sealhulgas iga-aastase hankeplaani koostamise ja kinnitamise kord ning tähtpäev;
- 2) riigihanke eest vastutava isiku määramine, sealhulgas hankelepingu täitmise eest vastutava isiku määramine;
- 3) alla lihthanke piirmäära jäävate asjade ostmise ning teenuste ja ehitustööde tellimise kord;
- 4) vajaduse korral sotsiaal- ja eriteenuste, sealhulgas maksumusega alla sotsiaal- ja eriteenuste riigihanke piirmäära, tellimise kord, välja arvatud kaitse- ja julgeolekuvaldkonnas;
- 5) vajaduse korral kaitse- ja julgeolekuvaldkonnas lihtsustatud korras tellitavate teenuste, sealhulgas maksumusega alla kaitse- ja julgeolekuvaldkonna lihtsustatud korras tellitavate teenuste piirmäära, tellimise kord;
- 6) meetmed huvide konflikti ennetamiseks, tuvastamiseks ja kõrvaldamiseks riigihankel, kui need meetmed ei ole kindlaks määratud muus organisatsioonisiseses töökorraldust käsitlevas dokumendis.

Tulenevalt RHS § 9 lg-st 6 on hankekord ja hankeplaani avalikud. Pärast hankekorra kinnitamist peab hankija selle avaldama oma veebilehel (RHS § 9 lg 7). Sama kehtib ka hankeplaani osas (RHS § 9 lg 8). Täiendavalt nõuab RHS § 9 lg 7, et hankija avaldaks eRHR-s oma veebilehe aadressi, et huvitatud isikutel oleks võimalik siseneda hankija veebilehele ka eRHR-i kaudu. Hankija veebilehe eRHR-s avaldamiseks peab hankija olema hankija andmete all täitnud lahtri „üldine veebileht“. Kui see väli on õigesti täidetud, kuvab eRHR iga hankija avalikustatava teate koosseisus ka viite hankija veebilehele.²⁸

Selgitame, et nii hankekorra kui iga-aastase hankeplaani vaba ja piiranguteta elektrooniline kättesaadavus tagab huvitatud isikute võrdse kohtlemise, hankekorralduse kontrollitavuse ja läbipaistvuse ning olemasoleva konkurentsi efektiivse ärakasutamise riigihankel (RHS § 3).

²⁷ Härginen. K. RHS Komm, § 9 komm. 29, lk 122. M. Parind, M. A. Simovart (koost). Riigihangete seadus. Kommenteeritud väljaanne. Juura 2019.

²⁸ Härginen. K. RHS Komm, § 9 komm. 61, lk 129. M. Parind, M. A. Simovart (koost). Riigihangete seadus. Kommenteeritud väljaanne. Juura 2019.

4.2. Hankemenetluse korraldamata jätmise

4.2.1. Hakkepuidu ja asbesti sisaldavate jäätmete üleandmine

Järelevalvemenetluses leidis 2020. aasta raamatupidamise väljavõtte alusel tuvastamist, et hankija on 2020. aastal tasunud Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskus AS-ile hakkepuidu ja asbesti sisaldavate jäätmete üleandmise eest summas 70 845,09 eurot. Rahandusministeerium palus hankijal esitada leping koos kõigi lisade ja muudatustega, mille alusel on makseid tehtud. Hankija edastas jäätmete vastuvõtu, töötlemise ja ladestamise teenuse osutamise lepingu nr 595, mis on allkirjastatud 27.05.2014. a. Kuigi hankija selgitas, et ta annab Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskus AS-ile üle hakkepuitu ja asbesti sisaldavaid jäätmeid, siis lepingu kohaselt on selle objektiks Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskus AS poolt tavajäätmete vastuvõtmise, töötlemise ja ladestamise teenuse osutamine hankijale. Hankija tasub Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskus AS-le tavajäätmete vastuvõtmise töötlemise ja ladestamise teenuse osutamise eest tasu vastavalt jäätmete vastuvõtmise hetkel kehtivale hinnakirjale. Leping on sõlmitud tähtajatult. Riigihanke menetlust jäätmete üleandmiseks ei korraldatud.

Arvestades, et hakkepuidu ja asbesti sisaldavate jäätmete käitlus- ja kõrvaldusteenus²⁹ on käsitletav tavateenusena RHS-i tähenduses, peab hankija tavajäätmete jäätmete üleandmise teenuse puhul järgima RHS-is teenuste riigihanke ja teenuste hankelepingu kohta sätestatud nõudeid.

Hankija sõlmis teenuse osutamise lepingu 19.05.2014 ehk enne kehtiva RHS jõustumist (01.09.2017). Eeltoodust tulenevalt tuli hankijal lepingu sõlmimisel lähtuda 2007. aastal vastu võetud RHS redaktsioonist³⁰.

19.05.2014 sõlmitud töövõtulepingu sõlmimise ajal kehtinud RHS § 15 lg-st 2 tulenevalt oli rahvusvaheline piirmäär summa, mille kehtestab perioodiliselt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2004/17/EÜ, millega kooskõlastatakse vee-, energeetika-, transpordi- ja postiteenuste sektoris tegutsevate ostjate hankemenetlused (ELT L 134, 30.04.2004, lk 1-113) artikli 69 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2004/18/EÜ ehitustööde riigihankelepingute, asjade riigihankelepingute ja teenuste riigihankelepingute sõlmimise korra kooskõlastamise kohta (ELT L 134, 30.04.2004, lk 114-240) artikli 78 alusel ning mis avaldatakse Euroopa Liidu Teatajas. Linna- või vallavalitsuse või kohaliku omavalitsuse asutuse ja teiste hankijate rahvusvaheline piirmäär asjade ja teenuste hankelepingute puhul oli 2014. aastal 207 000 eurot. RHS § 20 lg 1 p-st 1 tulenevalt tuli riigihanke eeldatava maksumuse hulka arvestada hankelepingu täitmisel eeldatavalt makstav kogusumma, arvestades muu hulgas hankelepingu alusel tulevikus tekkivaid kohustusi ja hankelepingu uuendamist. RHS § 20 lg 6 kohaselt ei tohtinud hankija ühtegi riigihanke eeldatava maksumuse määramise aluse valikut kasutada riigihanke teostamiseks kehtestatud korra või nõuete eiramiseks. Kui riigihanke eeldatava maksumuse arvestamine oli võimalik mitmel meetodil ja nendest meetoditest vähemalt ühe kasutamisel oleks riigihanke eeldatav maksumus võrdne kas lihthanke, riigihanke või rahvusvahelise piirmääraga või ületaks vastavat piirmäära, pidi hankija arvestama riigihanke eeldatava maksumuse selle meetodi alusel. RHS § 21 lg 6 p 2 kohaselt tuli tähtajatu teenuste hankelepingu korral eeldatav kuumakse korrutada 48-ga.

Hankija selgitas 18.07.2022 vastuses kontrolliakti projekti osas, et hakkepuitu osteti Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskus AS-lt muuhulgas seetõttu, et hankija sõidukid tegid regulaarseid sõite Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskus AS-i, siis oli mõistlik laadida olemasolev hakkepuit sinna sõitnud autodele ning sõita koos hakkepuiduga tagasi hankija asukohta. Hankija täpsustas, et hakkepuitu saab osta vaid siis, kui see on parajasti jäätmejaamas olemas. Hankija

²⁹ Vt. CPV kood 90500000-2 „Prügi ja jäätmetega seotud teenused“ ning selle alaliikidena CPV kood 90513000-6 „Tavajäätmete käitlus ja kõrvaldusteenused“ ja CPV kood 9052000-8 „Radioaktiivsete, toksiliste, meditsiini- ja ohtlike jäätmete teenused“

³⁰ RT I 2007,15,76; RT I, 14.02.2012, 2

seisukoht on, et hakkepuidu ostmine hankemenetluses ei tule sellistes tingimustes kõne alla. Lisaks, leiab hankija, et selliselt lisanduks hankijale transpordikulu, mis oleks ilmselgelt ebaotstarbekas rahaliste vahendite kasutamine.

Võttes arvesse, et tegemist on tähtajatu teenuse lepinguga, tuvastati järelevalvemenetluses, et lepingu maksumuseks on ligikaudu 283 000 eurot. Hankelepingu maksumuse määramisel lähtuti 2020. a tasutus summadest ja RHS § 24 lg 4 p 2 (lepingu sõlmimise ajal kehtinud RHS § 21 lg 6 p 2). See tähendab, et hankijal tuli jäätmete üleandmise teenuse ostmiseks korraldada riigihankemenetlus rahvusvahelise piirmääraga võrdse või ületava eeldatava maksumusega lepingule vastavalt. Rahandusministeerium tuletab meelde, et vaatama sellele, et hankija arvates muutub hakkepuidu ostmine riigihankega ebaefektiivseks, peab hankija järgima RHS-s sätestatud. Hankija saab riigihanget korraldades määrata riigihanke tingimused selliselt, et oleks efektiivsus oleks tagatud. Jättes riigihanke korraldamata on hankija läinud vastuollu 2007. aastal vastu võetud RHS § 15 lg 2, § 20 lg 1 p-ga 1 ja lg-ga 6 ning § 21 lg 6 p-ga 2.

Tähtajatute hankelepingute kohta palume vaadata kontrolliakti p 5.2.

4.2.2. Tööjõurent eriotstarbelise sõiduki juhtimiseks

Järelevalvemenetluses hankija poolt edastatud raamatupidamise väljavõtte pinnalt leidis tuvastamist, et hankija on 2020. aastal maksnud Estocar Group OÜ-le summas 29 107,64 eurot. Rahandusministeerium palus hankijal esitada leping koos kõigi lisade ja muudatustega, mille alusel on makseid tehtud. Hankija ja Estocar Group OÜ vahel on sõlmitud 01.03.2019 töövõtuleping. Lepingu kohaselt tellib hankija ja Estocar Group OÜ teostab tööjõurendi teenust. Hankija tasub tehtud töö eest üks kord kuus arve (eelmise kuu osutatud teenuse kohta) alusel. Leping ei sätesta tähtaega ega tööde teostamise perioodi. Seega on sisuliselt tegemist tähtajatu lepinguga. Riigihanget tööjõurendi teenuse osutamiseks ei korraldatud.

Hankija täpsustas, et tööjõudu renditi eriotstarbeliste sõidukite juhtimiseks. Sisuliselt pakkus Estocar OÜ tööjõurenditeenuse näol transpordi tugiteenust.

Hankija märkis kontrolliakti projektile edastatud seisukohtades, et tellitud teenuse näol ei ole tegemist maismaatransporditeenusega, kuid ei täpsustanud, millise teenusega tema hinnangul tegemist on ega väitnud, et seetõttu kohalduks lepingule teistsugused riigihanke korraldamise nõuded.

Hankija tõi välja oma 18.07.2022 seisukohtades kontrolliakti projekti kohta, et antud juhul ei ole tegemist tähtajatu teenusega. Samas hankija ei põhjendanud, kuidas ta taolisele järeldusele jõudis. TsÜS § 134 lg 1 kohaselt on tähtaeg kindlaksmääratud ajavahemik, millega on seotud õiguslikud tagajärjed. Rahandusministeerium selgitab, et tähtajatu leping tähendab seda, et leping ei ole sõlmitud kindlaks ajaperioodiks, vaid kehtib kuni lepingu korralise ülesütlemiseni. Arvestades hankija ja Estocar OÜ vahel sõlmitud lepingus sätestatud, siis on Rahandusministeerium seisukohal, et antud juhul on tegemist tähtajatu lepinguga.

Arvestades, et maismaatranspordi tugiteenus³¹ on käsitletav tavateenusena RHS-i tähenduses, peab hankija tööjõu rentimisel eriotstarbelise sõiduki juhtimiseks järgima RHS-is teenuste riigihanke ja teenuste hankelepingu kohta sätestatud nõudeid.

RHS § 14 lg 2 p-st 1 tulenevalt on asjade ja teenuste hankelepingu korral riigihanke piirmäär 60 000 eurot. RHS § 23 lg 2 p-st 1 tulenevalt tuleb riigihanke eeldatava maksumuse hulka arvestada hankelepingu täitmisel eeldatavalt makstav kogusumma, arvestades muu hulgas hankelepingu alusel tulevikus tekkivaid kohustusi ja hankelepingu uuendamist. RHS § 23 lg 8 kohaselt ei tohi hankija ühtegi riigihanke eeldatava maksumuse määramise aluse valikut

³¹ Vt. CPV kood 63700000-6 „Maismaa-, vee- ja õhustranspordi tugiteenused“ ja selle alaliigina CPV kood 63710000-9 „Maismaatranspordi tugiteenused“

kasutada riigihanke teostamiseks kehtestatud korra või nõuete eiramiseks. Kui riigihanke eeldatava maksumuse arvestamine on võimalik mitmel meetodil ja nendest meetoditest vähemalt ühe kasutamisel oleks riigihanke eeldatav maksumus võrdne kas lihthanke, riigihanke või rahvusvahelise piirmääraga või ületaks vastavat piirmäära, peab hankija arvestama riigihanke eeldatava maksumuse selle meetodi alusel. RHS § 24 lg 4 p 2 kohaselt on teenuste hankelepingu, milles ei sätestata hankelepingu kogumaksumust, eeldatav maksumus tähtajatu hankelepingu korral või hankelepingu korral, mille tähtaeg on pikem kui 48 kuud, teenuse osutamise maksumus ühes kuus korrutatuna 48-ga.

2020. aastal tasus hankija Estocar Group OÜ-le tööjõurenditeenuse osutamise eest 29 107,64 eurot, ühes kuus moodustab see keskmiselt 2 425,64 eurot. Kui hankelepingu eeldatav maksumus ühes kuus korrutada 48-ga, siis lepingu eeldatavaks maksumuseks on sellisel juhul 116 430,56 eurot. See tähendab, et RHS § 14 lg 2 p 1 kohaselt tulnuks hankijal korraldada riigihankemenetlus. Jättes riigihanke korraldamata on hankija läinud vastuollu RHS § 14 lg 2 p-ga 1, § 23 lg 2 p-ga 1 ja lg-ga 8 ning § 24 lg 4 p-ga 2.

Tähtajatute hankelepingute kohta palume vaadata kontrolliakti p 5.2.

4.2.3. Veoauto liisimine

Järelevalvemenetluses leidis raamatupidamise väljavõtte alusel tuvastamist, et hankija on 2020. aastal tasunud Scania Finans AB Eesti filiaalile makseid summas 21 899,02 eurot. Rahandusministeerium palus hankijal esitada leping koos kõigi lisade ja muudatustega ning selgitus, mis liisingusesemega tegemist on. Hankija esitas kontrollijale täisteenusrendilepingu nr 5000010331, mis on allkirjastatud 30.11.2020. Täisteenusrendilepingu kohaselt finantseerib Scania Finans AB Eesti filiaal veoauto Scania P450 B6X2NB, registreerimismärgiga 257RZF, soetamist hankija poolt. Lepingu lõpptähtpäevaks on 30.11.2025 ehk leping on sõlmitud tähtajaliselt 5 aastaks. Täisteenusrendilepingu kohaselt tasub hankija Scania Finans AB Eesti filiaalile liisingumakseid ja lepingutasu vastavalt Scania Finans AB Eesti filiaali poolt edastatud arvetele ja täisteenusrendilepingu maksegraafikule. Riigihanke menetlust veoauto Scania P450 B6X2NB, registreerimismärgiga 257RZF, liisimiseks ei ole hankija korraldanud.

Arvestades, et veoautod³² on käsitletavad asjadena RHS-i tähenduses, peab hankija Scania veoauto ostmisel järgima RHS-is asjade riigihanke ja asjade hankelepingu kohta sätestatud nõudeid. Juhime tähelepanu, et sõiduki liisingulepingu määratlemisel tuleb lähtuda RHS § 8 lg-st 3, mille kohaselt on asjade liisimise puhul samuti tegemist asjade hankelepinguga. Seega tuleb asjade liisingulepingu eeldatava maksumuse puhul lähtuda RHS § 24 lg-st 1.

RHS § 14 lg 2 p-st 1 tulenevalt on asjade ja teenuste hankelepingu korral riigihanke piirmäär 60 000 eurot. RHS § 23 lg 2 p-st 1 tulenevalt tuleb riigihanke eeldatava maksumuse hulka arvestada hankelepingu täitmisel eeldatavalt makstav kogusumma, arvestades muu hulgas hankelepingu alusel tulevikus tekkivaid kohustusi ja hankelepingu uuendamist. RHS § 23 lg 8 kohaselt ei tohi hankija ühtegi riigihanke eeldatava maksumuse määramise aluse valikut kasutada riigihanke teostamiseks kehtestatud korra või nõuete eiramiseks. Kui riigihanke eeldatava maksumuse arvestamine on võimalik mitmel meetodil ja nendest meetoditest vähemalt ühe kasutamisel oleks riigihanke eeldatav maksumus võrdne kas lihthanke, riigihanke või rahvusvahelise piirmääraga või ületaks vastavat piirmäära, peab hankija arvestama riigihanke eeldatava maksumuse selle meetodi alusel. RHS § 24 lg 1 p 2 kohaselt on asjade hankelepingu, mille esemeks on asjade üürimine või liisimine, eeldatav maksumus tähtajalise lepingu korral, mille tähtaeg on pikem kui 12 kuud, hankelepingu eeldatav kogumaksumus

³² Vt. CPV kood 34100000-8 „Mootorsõidukid“ ja selle alagrupi CPV kood 34130000-7 „Mootorsõidukid kaubaveoks“ või CPV kood 63710000-9 „Maismaatranspordi tugiteenused“.

koos intresside ja asja eeldatava jääkmaksumusega pärast hankelepingu tähtaja lõppemist. Sisuliselt eeldatakse, et hankija otsustab asja hankelepingu tähtaja möödumise järel välja osta.³³

Järelevalvemenetluses esitatud täisteenusrendilepingu esimese osamakse ja maksegraafiku kohaselt on liisingueseme hind 173 065,49 eurot. Seega ületab liisingueseme eeldatav maksumus riigihanke piirmäära ning hankijal oli kohustus korraldada kohane riigihankemenetlus. Jättes riigihanke korraldamata on hankija läinud vastuollu RHS § 14 lg 2 p-ga 1, § 23 lg 2 p-ga 1 ja lg-ga 8 ning § 24 lg 1 p-ga 2.

4.2.4. Haagise liisimine

Järelevalvemenetluses leidis raamatupidamise väljavõtte alusel tuvastamist, et hankija on 2020. aastal tasunud Swedbank Liising AS-le makseid summas 59 785,70 eurot. Rahandusministeerium palus hankijal esitada leping koos kõigi lisade ja muudatustega ning selgitus, mis liisinguesemega tegemist on. Hankija esitas kontrollijale liisingulepingu nr 01497000L, mis on sõlmitud 16.03.2020. Liisingulepingu kohaselt finantseerib Swedbank Liising AS haagise Knapen soetamist hankija poolt. Lepingu tähtajaks on 15.03.2025 ehk leping on sõlmitud tähtajaliselt viieks aastaks. Liisingulepingu kohaselt tasub hankija Swedbank Liising AS-le osamakseid, intressimakseid ja lepingutasu vastavalt Swedbank Liising AS poolt edastatud arvetele ja/või liisingulepingu lisaks olevale maksegraafikule. Riigihanget haagise Knapen liisimiseks ei ole hankija korraldanud.

Arvestades, et haagised³⁴ on käsitletavad asjadena RHS-i tähenduses, peab hankija haagise ostmisel järgima RHS-is asjade riigihanke ja asjade hankelepingu kohta sätestatud nõudeid. Juhime tähelepanu, et haagise liisingulepingu määratlemisel tuleb lähtuda RHS § 8 lg-st 3, mille kohaselt on asjade liisimise puhul samuti tegemist asjade hankelepinguga. Seega tuleb asjade liisingulepingu eeldatava maksumuse puhul lähtuda RHS § 24 lg-st 1.

RHS § 14 lg 2 p-st 1 tulenevalt on asjade ja teenuste hankelepingu korral riigihanke piirmäär 60 000 eurot. RHS § 23 lg 2 p-st 1 tulenevalt tuleb riigihanke eeldatava maksumuse hulka arvestada hankelepingu täitmisel eeldatavalt makstav kogusumma, arvestades muu hulgas hankelepingu alusel tulevikus tekkivaid kohustusi ja hankelepingu uuendamist. RHS § 23 lg 8 kohaselt ei tohi hankija ühtegi riigihanke eeldatava maksumuse määramise aluse valikut kasutada riigihanke teostamiseks kehtestatud korra või nõuete eiramiseks. Kui riigihanke eeldatava maksumuse arvestamine on võimalik mitmel meetodil ja nendest meetoditest vähemalt ühe kasutamisel oleks riigihanke eeldatav maksumus võrdne kas lihthanke, riigihanke või rahvusvahelise piirmääraga või ületaks vastavat piirmäära, peab hankija arvestama riigihanke eeldatava maksumuse selle meetodi alusel. RHS § 24 lg 1 p 2 kohaselt on asjade hankelepingu, mille esemeks on asjade üürimine või liisimine, eeldatav maksumus tähtajalise lepingu korral, mille tähtaeg on pikem kui 12 kuud, hankelepingu eeldatav kogumaksumus koos intresside ja asja eeldatava jääkmaksumusega pärast hankelepingu tähtaja lõppemist. Sisuliselt eeldatakse, et hankija otsustab asja hankelepingu tähtaja möödumise järel välja osta.³⁵

Järelevalvemenetluses esitatud liisingulepingu nr 01497000L kohaselt on liisingueseme hind 75 185,12 eurot. Seega ületab liisingueseme eeldatav maksumus riigihanke piirmäära ning hankijal oli kohustus korraldada kohane riigihankemenetlus. Jättes riigihanke korraldamata on hankija läinud vastuollu RHS § 14 lg 2 p-ga 1, § 23 lg 2 p-ga 1 ja lg-ga 8 ning § 24 lg 1 p-ga 2.

³³ Raude. M. RHS Komm, § 24 komm. 7, lk 214. M. Parind, M. A. Simovart (koost). Riigihangete seadus. Kommenteeritud väljaanne. Juura 2019.

³⁴ Vt. CPV kood 34200000-9 „Sõidukite kered, haagised ja poolhaagised“ ja selle alagrupi CPV kood 34223300-9 „Haagised“

³⁵ Raude. M. RHS Komm, § 24 komm. 7, lk 214. M. Parind, M. A. Simovart (koost). Riigihangete seadus. Kommenteeritud väljaanne. Juura 2019.

4.2.5. Tarkvara arendusteenused

Järelevalvemenetluses hankija poolt edastatud raamatupidamise väljavõtte pinnalt leidis tuvastamist, et hankija on 2020. aastal maksnud Andevis AS-ile summas 13 787,50 eurot. Rahandusministeerium palus hankijal esitada leping koos kõigi lisade ja muudatustega, mille alusel on makseid tehtud. Hankija ja Andevis AS vahel on sõlmitud 17.01.2018 hooldus-, majutus- ja arendusleping nr R-17012018. Lepingu eesmärgiks on tagada süsteemi nõuetekohane toimimine, hooldus ning lepinguperioodi jooksul tekkivatele arendusvajadustele vastav täiendamine. Hankija tasub Andevis AS-ile hooldus- ja majutusteenuse osutamise eest kalendrikuu (arveldusperiood) kaupa. Leping on tähtjatu. Riigihanget tarkvara arendusteenuse osutamiseks ei korraldatud.

Hankija täpsustas, et kliendarveldussüsteemi puhul on tegemist spetsiifilise logistika ja kliendihalduse programmiga, mis on loodud Andevis AS poolt ja mida teised tarkvaraarendajad/hooldajad ei ole võimelised arendama.

Kui tehnilistel või ainuõigustega seotud põhjustel saab hankelepingu sõlmida ainult ühe pakujaga ning konkurentsi puudumine ei tulene riigihankes esitatud tingimuste kunstlikust kitsendamisest või kunstilisest põhjustest, on hankijal RHS § 49 järgi õigus korraldada hankemenetlus väljakuulutamisetähtaegidega läbirääkimistega hankemenetlusena.

Arvestades, et tarkvara arendamine³⁶ on käsitletav tavateenusena RHS-i tähenduses, peab hankija arendusteenuse soetamise järgima RHS-is teenuste riigihanke ja teenuste hankelepingu kohta sätestatud nõudeid.

RHS § 14 lg 1 p-st 1 tulenevalt on asjade ja teenuste hankelepingu korral lihthanke piirmäär 30 000 eurot. RHS § 23 lg 2 p-st 1 tulenevalt tuleb riigihanke eeldatava maksumuse hulka arvestada hankelepingu täitmisel eeldatavalt makstav kogusumma, arvestades muu hulgas hankelepingu alusel tulevikus tekkivaid kohustusi ja hankelepingu uuendamist. RHS § 23 lg 8 kohaselt ei tohi hankija ühtegi riigihanke eeldatava maksumuse määramise aluse valikut kasutada riigihanke teostamiseks kehtestatud korra või nõuete eiramiseks. Kui riigihanke eeldatava maksumuse arvestamine on võimalik mitmel meetodil ja nendest meetoditest vähemalt ühe kasutamisel oleks riigihanke eeldatav maksumus võrdne kas lihthanke, riigihanke või rahvusvahelise piirmääraga või ületaks vastavat piirmäära, peab hankija arvestama riigihanke eeldatava maksumuse selle meetodi alusel. RHS § 24 lg 4 p 2 kohaselt on teenuste hankelepingu, milles ei sätestata hankelepingu kogumaksumust, eeldatav maksumus tähtjatu hankelepingu korral või hankelepingu korral, mille tähtaeg on pikem kui 48 kuud, teenuse osutamise maksumus ühes kuus korrutatuna 48-ga.

2020. aastal tasus hankija Andevis AS-ile tarkvara arendusteenuse osutamise eest 13 787,50 eurot, ühes kuus moodustab see keskmiselt 1 148,96 eurot. Kui hankelepingu eeldatav maksumus ühes kuus korrutada 48-ga, siis lepingu maksumuseks on sellisel juhul 55 150 eurot. See tähendab, et RHS § 14 lg 1 p 1 kohaselt tulnuks hankijal korraldada lihthankemenetlus. Jättes lihthanke korraldamata on hankija läinud vastuollu RHS § 14 lg 1 p-ga 2, § 23 lg 2 p-ga 1 ja lg-ga 8 ning § 24 lg 4 p-ga 2.

Tähtjatu hankelepingute kohta palume vaadata kontrolliakti p 5.2.

4.2.6. Komposteerimisteenused

Järelevalvemenetluses hankija poolt edastatud raamatupidamise väljavõtte pinnalt leidis tuvastamist, et hankija on 2020. aastal maksnud Midpoint OÜ-le komposteerimisteenuse eest 9 102 eurot. Rahandusministeerium palus hankijal esitada leping koos kõigi lisade ja

³⁶ Vt. CPV kood 72210000-0 „Tarkvara programmeerimisteenused“ ja selle alaliigina CPV kood 72212000-4 „Rakendustarkvara programmeerimine“

muudatustega, mille alusel on makseid tehtud. Hankija ja Midpoint OÜ vahel on sõlmitud 01.06.2015 töövõtuleping nr 1/06/15. Lepingu alusel hankija tellib ja Midpoint OÜ teostab lepingu tingimuste kohaselt teenust. Hankija maksab Midpoint OÜ-le teenuse teostamise eest tasu vastavalt kontrollitud arvele. Leping ei sätesta tähtaega ega tööde teostamise perioodi. Seega on sisuliselt tegemist tähtajatu lepinguga. Riigihanget komposteerimisteenuse osutamiseks ei korraldata.

Hankija täpsustas, et lepingu esemeks on komposteerimisteenuse osutamine. Seoses sellega, et teenuse osutamine nõuab spetsiifilisi teadmisi ja kogemusi ning Lääne-Virumaal on ainuke konkreetset teenust osutav ettevõtte Midpoint OÜ, ei ole hankija riigihanget korraldanud.

Kui tehnilistel või ainuõigustega seotud põhjustel saab hankelepingu sõlmida ainult ühe pakkujaga ning konkurentsi puudumine ei tulene riigihankes esitatud tingimuste kunstlikust kitsendamisest või kunstilisest põhjustest, on hankijal RHS § 49 järgi õigus korraldada hankemenetlus väljakuulutamisetähtaegadeta läbirääkimistega hankemenetlusena.

Arvestades, et komposteerimisteenus³⁷ on käsitletav tavateenusena RHS-i tähenduses, peab hankija komposteerimisteenuse ostmisel järgima RHS-is teenuste riigihanke ja teenuste hankelepingu kohta sätestatud nõudeid.

Hankija sõlmis töövõtulepingu nr 1/06/15 01.06.2015 ehk enne kehtiva RHS jõustumist (01.09.2017). Eeltoodust tulenevalt tuli hankijal lepingu sõlmimisel lähtuda 2007. aastal vastu võetud RHS redaktsioonist³⁸.

01.06.2015 sõlmitud töövõtulepingu sõlmimise ajal kehtinud RHS § 15 lg-st 3 tulenevalt oli lihthanke korraldamise kohustuse maksumuse piirmäär 2015. aastal 10 000 eurot asjade ja teenuste hankelepingu korral. RHS § 20 lg 1 p-st 1 tulenevalt tuli riigihanke eeldatava maksumuse hulka arvestada hankelepingu täitmisel eeldatavalt makstav kogusumma, arvestades muu hulgas hankelepingu alusel tulevikus tekkivaid kohustusi ja hankelepingu uuendamist. RHS § 20 lg 6 kohaselt ei tohtinud hankija ühtegi riigihanke eeldatava maksumuse määramise aluse valikut kasutada riigihanke teostamiseks kehtestatud korra või nõuete eiramiseks. Kui riigihanke eeldatava maksumuse arvestamine oli võimalik mitmel meetodil ja nendest meetoditest vähemalt ühe kasutamisel oleks riigihanke eeldatav maksumus võrdne kas lihthanke, riigihanke või rahvusvahelise piirmääraga või ületaks vastavat piirmäära, pidi hankija arvestama riigihanke eeldatava maksumuse selle meetodi alusel. RHS § 21 lg 6 p 2 kohaselt tuli tähtajatu teenuste hankelepingu korral eeldatav kuumakse korrutada 48-ga.

2020. aastal tasus hankija OÜ-le Midpoint komposteerimisteenuse osutamise eest 9 102 eurot, ühes kuus moodustab see keskmiselt 758,50 eurot. Kui hankelepingu eeldatav maksumus ühes kuus korrutada 48-ga, siis lepingu maksumuseks on sellisel juhul ligikaudu 36 408 eurot. See tähendab, et RHS § 15 lg 3 kohaselt tulnuks hankijal korraldada lihthankemenetlus. Jättes lihthanke korraldamata on hankija läinud vastuollu 2007. aastal vastu võetud RHS § 15 lg-ga 3, § 20 lg 1 p-ga 1 ja lg-ga 6 ning § 21 lg 6 p-ga 2.

Tähtajatute hankelepingute kohta palume vaadata kontrolliakti p 5.2.

4.2.7. Valveteenus

Järelevalvemenetluses hankija poolt edastatud raamatupidamise väljavõtte pinnalt leidis tuvastamist, et hankija on 2020. aastal maksnud Forus Turvateenused AS-ile summas 8 080 eurot. Rahandusministeerium palus hankijal esitada leping koos kõigi lisade ja muudatustega, mille alusel on makseid tehtud. Hankija ja Forus Turvateenused AS vahel on 16.04.2018. aastal

³⁷ Vt. CPV kood 77000000-0 „Põllumajandus-, metsandus-, aiandus-, vesiviljelus- ja mesindusteenused“ ja selle alaliigina CPV kood 77120000-7 „Komposteerimisteenused“

³⁸ RT I 2007,15,76; RT I, 14.02.2012, 2

sõlmitud turvalahenduse leping nr KO180228. Lepingu objektiks on turvateenuste osutamine hankija õiguspärases valduses asukohaga Kõrtsi, Piira küla, Vinni vald, Lääne-Viru maakond. Sisuliselt on tegemist valveteenuse osutamisega. Järelevalvemenetluses tuvastati, et lepingu igakuine tasu suurenes iga aasta 10 euro võrra. Leping on sõlmitud viieks aastaks. Riigihanget valveteenuse osutamiseks ei korraldatud.

Arvestades, et valveteenus³⁹ on käsitletav tavateenusena RHS-i tähenduses, peab hankija valveteenuse ostmisel järgima RHS-is teenuste riigihanke ja teenuste hankelepingu kohta sätestatud nõudeid.

RHS § 14 lg 1 p-st 1 tulenevalt on asjade ja teenuste hankelepingu korral lihthanke piirmäär 30 000 eurot. RHS § 23 lg 2 p-st 1 tulenevalt tuleb riigihanke eeldatava maksumuse hulka arvestada hankelepingu täitmisel eeldatavalt makstav kogusumma, arvestades muu hulgas hankelepingu alusel tulevikus tekkivaid kohustusi ja hankelepingu uuendamist. RHS § 23 lg 8 kohaselt ei tohi hankija ühtegi riigihanke eeldatava maksumuse määramise aluse valikut kasutada riigihanke teostamiseks kehtestatud korra või nõuete eiramiseks. Kui riigihanke eeldatava maksumuse arvestamine on võimalik mitmel meetodil ja nendest meetoditest vähemalt ühe kasutamisel oleks riigihanke eeldatav maksumus võrdne kas lihthanke, riigihanke või rahvusvahelise piirmääraga või ületaks vastavat piirmäära, peab hankija arvestama riigihanke eeldatava maksumuse selle meetodi alusel.

Lepingu kohaselt on hankelepingu esimese aasta eeldatav maksumus 7 920 eurot, teise aasta eeldatav maksumus 8 040 eurot, kolmanda aasta eeldatav maksumus 8 160 eurot, neljanda aasta eeldatav maksumus 8 280 eurot ja viienda aasta eeldatav maksumus 8 400 euro. Tulenevalt ülaltoodust on hankelepingu eeldatavalt makstav kogusumma (7 920 + 8 040 + 8 160 + 8 280 + 8 400) 40 800 eurot. See tähendab, et RHS § 15 lg 1 kohaselt tulnuks hankijal korraldada lihthankemenetlus. Jättes lihthanke korraldamata on hankija läinud vastuollu RHS § 14 lg 1 p-ga 1, § 23 lg 2 p-ga 1 ja lg-ga 8 .

4.3. Riigihanke õigusvastane osadeks jaotamine

RHS § 14 lg 1 p 1 kohaselt on lihthanke piirmäär asjade või teenuste hankelepingu korral 30 000 eurot. RHS § 14 lg 2 p 1 kohaselt on asjade või teenuste hankelepingu, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2014/24/EL XIV lisa 6. – 15. jaotises või Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2014/25/EL XVII lisa 6. – 15. jaotises nimetatud eriteenuste hankelepingu, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2014/23/EL kontsessioonilepingute sõlmimise kohta (ELT L 94, 28.03.2014, lk 1-64) IV lisa 6. – 15. jaotises nimetatud eriteenuste kontsessioonilepingu ja ideekonkursi korral 60 000 eurot. Piirmääradest sõltub, milliste menetlusreeglite järgi tuleb riigihange läbi viia, ning võib sõltuda ka see, millise rangusastmega riigihanke korraldamise üldpõhimõtteid sisustada.⁴⁰

Riigihanke eeldatava maksumuse hulka tuleb arvestada hankelepingu täitmisel eeldatavalt makstav kogusumma, arvestades muu hulgas hankelepingu alusel võimalikke tulevikus tekkivaid kohustusi ja hankelepingu uuendamist (RHS § 23 lg 2 p 1). Hankelepingu perioodi ning hangitavate kaupade ja teenuste tehnilise kirjelduse põhinäitajaid teadmata ei ole võimalik riigihanke eeldatavat maksumust piisavalt täpselt hinnata ja RHS §-s 14 sätestatud piirmäärade ületamine või mitteületamine, samuti piirmääraga seotud erinõuete täitmise vajalikkuse üle tõsikindlalt otsustada.⁴¹ Oluline on, et hankija määratud eeldatav maksumus ei oleks liiga

³⁹ Vt. CPV kood 79710000-4 „Turvateenus“ ja selle alaliigina CPV kood 79713000-5 „Valveteenused“

⁴⁰ Raude, M. RHS Komm, § 14 komm. 2, lk 185. M. Parind, M. A. Simovart (koost). Riigihangete seadus. Kommenteeritud väljaanne. Juura 2019.

⁴¹ Raude, M. RHS Komm, § 23 komm. 4, lk 206. M. Parind, M. A. Simovart (koost). Riigihangete seadus. Kommenteeritud väljaanne. Juura 2019.

madal, sest see võib tingida vale hankemenetluse liigi valiku, ega liiga kõrge, sest see võib tingida pakkumuse maksumuse põhjendamatu madalaks pidamise.⁴² RHS § 23 lg 3 kohaselt peab hankija lähtuma riigihanke eeldatava maksumuse arvestamise riigihanke alustamisele vahetult eelneva aja keskmisele turuhinnale vastavast hinnatasemest, mis peab kehtima riigihanke alustamise hetkel. Mida volatiilsem on riigihanke objekti hind, seda lühemana tuleks käsitleda ka eeldatava maksumuse tuvastamise ja riigihanke alustamise vahelist aega.⁴³ Ühtegi riigihanke eeldatava maksumuse määramise aluse valikut ei või kasutada riigihanke teostamiseks kehtestatud korra või nõuete eiramiseks. Kui riigihanke eeldatava maksumuse arvestamine on RHS-is sätestatud tulenevalt võimalik mitmel meetodil ja nendest meetoditest vähemalt ühe kasutamisel oleks riigihanke eeldatav maksumus võrdne kas lihthanke, riigihanke või rahvusvahelise piirmääraga või ületaks vastavat piirmäära, peab hankija arvestama riigihanke eeldatava maksumuse selle meetodi alusel (RHS § 23 lg 8).

Vastavalt RHS § 24 lg 2 p-le 1 asjade või teenuste hankelepingu, mis on oma olemuselt regulaarne või mida kavatakse kindla tähtaja jooksul uuendada, eeldatav maksumus on eelnenud 12 kuu või eelmise majandus- või eelarveaasta vältel sõlmitud järjestikuste samalaadsete hankelepingute kogumaksumus, mida on korrigeeritud, võttes võimaluse korral arvesse ka eeldatavaid muutusi ostetavates või tellitavates kogustes või hinnas hankelepingu kehtivuse järgmise perioodi vältel. Tulenevalt RHS § 24 lg 4 p-st 2 teenuste hankelepingu, milles ei sätestata hankelepingu kogumaksumust, eeldatav maksumus on tähtajatu hankelepingu korral või hankelepingu korral, mille tähtaeg on pikem kui 48 kuud, teenuse osutamise maksumus ühes kuus korrutatuna 48-ga. Relevantsete menetlusreeglite valikul omab õiguslikku tähendust riigihanke menetluse „välja kuulutamise“ aeg – s.t akuutsed menetlusreeglid määratakse kindlaks riigihanke menetlust alustava hanketeate edastamise ja avaldamise ajahetke seisuga.⁴⁴

RHS § 28 lg 1 kohaselt võib hankija riigihanke osadeks jaotada ja osta asju ning tellida teenuseid või ehitustöid eraldi, kui ta kohaldab iga osa kohta hankelepingu sõlmimisele või kontsessioonilepingu sõlmimisele kõigi osade summeeritud eeldatava maksumusega hankelepingu sõlmimise või kontsessioonilepingu sõlmimise korda. Seejuures ei või hankija jaotada riigihanget osadeks eesmärgiga eirata RHS-is riigihanke teostamiseks kehtestatud korda või nõudeid, eriti kui hankelepingu esemeks on funktsionaalselt koos toimivad või sama eesmärgi saavutamiseks vajalikud, asjad, teenused või ehitustööd (RHS § 28 lg 2). Riigihanke (õigusvastase) osadeks jaotamise keelu rikkumiseks on loetud ja olukordi, kus hankija käitumises ei ole tuvastatud subjektiivset kavatsust või eesmärki seadust eirata.⁴⁵

Kohtupraktikas on lisaks muudele aspektidele toodud välja, et riigihanke kokkukuuluvuse määratlemisel võivad olla relevantsete järgmised kriteeriumid: (i) üks majanduslik või tehniline funktsioon; (ii) ajaline korrelatsioon ja muud lisaargumendid. Euroopa Üldkohus selgitas kohtuasjas T-384/10, et majandusliku ja tehnilise identsuse tuvastamine on alternatiivne, mitte kumulatiivne.⁴⁶ Kohtupraktikast tulenevalt on sama majanduslik või tehniline ülesanne põhikriteerium kokkukuuluvuse hindamisel.⁴⁷ Täiendavate kriteeriumitena loetakse riigihangete üheaegset alustamist, riigihangete ajalist lähedust, hanketeadete sarnasust, geograafilise koha ühtsus ja üheainsa hankija olemasolu.⁴⁸ Riigihanke jagamine osadeks peab

⁴² Raude. M. RHS Komm, § 23 komm. 6, lk 206. M. Parind, M. A. Simovart (koost). Riigihangete seadus. Kommenteeritud väljaanne. Juura 2019.

⁴³ Raude. M. RHS Komm, § 23 komm. 19, lk 209. M. Parind, M. A. Simovart (koost). Riigihangete seadus. Kommenteeritud väljaanne. Juura 2019.

⁴⁴ Euroopa Kohtu 14.09.2017 otsus asjas C-223/16, Casertana Costruzioni, p-d 21-23; Euroopa Kohtu 08.02.2018 otsus nr C-144/17 Lloyd's of London, p-d 25-26.

⁴⁵ Euroopa Kohtu 15.03.2012 otsus asjas C-574/10, komisjon v Saksamaa Liitvabariik, p 49.

⁴⁶ Euroopa Üldkohtu 23.05.2013 otsus asjas T-384/10: Hispaania Kuningriik v komisjon, p 68; Euroopa Kohtu 27.10.2005 otsus liidetud asjades C-187/04 ja C-188/04: komisjon v Itaalia, p 29.

⁴⁷ Euroopa Kohtu 05.10.2000 otsus asjas C-16/98: komisjon v Prantsusmaa, p-d 36, 38 ja 47; Euroopa Kohtu 27.10.2005 otsus liidetud asjades C-187/04 ja C-188/04: komisjon v Itaalia, p 27; Euroopa Kohtu 18.01.2007 otsus asjas C-220/05: Jeau Auroux jt v Commune de Roanne, p 41; Euroopa Kohtu 15.03.2012 otsus asjas C-574/10: komisjon v Saksamaa Liitvabariik, p 38.

⁴⁸ Euroopa Kohtu 05.10.2000 otsus asjas C-16/98: komisjon v Prantsusmaa, p 65

põhinema faktilistel majanduslikel või tehnilistel asjaoludel, mida hankija peab vajaduse korral tõendama.

Asjade puhul tuleks ühe riigihankena käsitleda selliste asjade ostmist, mis on samalaadsed, st mõeldud samaks või sarnaseks otstarbeks, nt toiduained või kontorimööbel. Asjade samalaadsust saab hinnata vähemalt kahest aspektist. Esiteks saab vaadata turul olevat pakkumist ja lugeda samalaadseks asjad, mida on võimalik hankida ühe pakkuja käest. Teiseks saab vaadata asjade eesmärki ja lugeda samalaadseks asjad, mida kasutatakse samal või sarnasel eesmärgil.⁴⁹ Asjade samale või sarnasele otstarbele võib viidata nende sage koos ostmine või kuulumine ühtse riigihangete klassifikaatori (CPV) samasse alarühma.⁵⁰

Ühe hankeobjekti esmapilgul kokkukuuluvaid osi on võimalik käsitleda erinevate hankeobjektidena üksnes juhul, kui selleks on objektiivsed põhjused. Objektiivseteks põhjusteks on Euroopa Kohus pidanud näiteks seda, kui riigihanke osi on võimalik tehniliselt teineteisest eraldada. Osadeks jaotatud riigihanke iga osa kohta hankelepingu sõlmimisel kohaldatakse kõigi osade summeeritud eeldatava maksumusega hankelepingu sõlmimisele kohaldatavat korda. Seega, kuigi näiteks ühelt pakkujalt ostetud asja või teenuse maksumus jääb alla piirmäära, peaks hankija riigihanke eeldatava maksumuse määramisel lähtuma asja või teenuse kogumaksumusest.

Objektiivseteks põhjusteks ei ole aga Euroopa Kohtu hinnangul eelarveõiguslikud põhjused. Näiteks kohtuasjas C-574/10 leidis Euroopa Kohus, et Euroopa Liidu riigihankeõigust reguleerivate direktiivide mõttega on vastuolus, kui ühte riigihanget, mis puhtalt eelarvelistel põhjusel viiakse ellu mitme etapis, käsitletakse ainult sel põhjusel mitme iseseisva riigihankena, et jääda niimoodi välja (riigihanke) direktiivi kohaldamisalast. Euroopa Kohus rõhutab oma väljakujunenud kohtupraktikas hankedirektiivide tähtsust teenuste vabale liikumisele ja ausale konkurentsile Euroopa Liidu tasandil. Riigihangete meelevaldne ning tarbetu „tükeldamine“ õõnestaks neid eesmärke.⁵¹

4.3.1. Veoautode remont ja hooldus

Raamatupidamise väljavõttest nähtub, et hankija on 2020. aastal ostnud erinevatelt pakkujatel Scania ja Man veoautode remonti ja hooldust kokku 56 642 euro eest.

Hankija on tasunud 2020. aastal 3RK Teenused OÜ-le 6 265,12 eurot kabiini vahetuse, remondi ja varuosade eest. Hankija selgitas, et üks veoautodest vajab erakorraliselt kabiini vahetust, kuna auto läks kummuli. 3RK Teenused OÜ on ainuke ettevõtte hankija lähipiirkonnas, kellel oli kabiin olemas ja kes sai selle ka ära vahetada. Teisel veoautol oli vaja erakorraliselt vahetada käigukasti sünkronisaatorid. Samuti täiendas hankija, et remonditi veoautosid Scania ning hankija ei ole 3RK Teenused OÜ-ga lepingut sõlminud.

Hankija on tasunud 2020. aastal Koormakate OÜ-le 22,50 eurot koormakatte paranduse eest.

Hankija on tasunud 2020. aastal M&M Motors OÜ-le 1 188,34 eurot alarmsüsteemi, klaasikinnituse ja remondi eest. Hankija täpsustas, et tegemist oli erakorraliste töödega veoautodel Scania.

Hankija on tasunud 2020. aastal MDS Remont OÜ-le 340 eurot remondi eest. Järelevalvemeneluses täpsustas hankija, et MDS Remont OÜ teostas veoautode elektroonika diagnostikat.

⁴⁹ Raude, M. RHS Komm, § 28 komm. 11, lk 225. M. Parind, M. A. Simovart (koost). Riigihangete seadus. Kommenteeritud väljaanne. Juura 2019.

⁵⁰ Raude, M. RHS Komm, § 28 komm. 12, lk 226. M. Parind, M. A. Simovart (koost). Riigihangete seadus. Kommenteeritud väljaanne. Juura 2019.

⁵¹ KKK. Riigihangete menetlemine kuni 31.08.2017 (täiendatud 27.07.2017), lk 15, p 6

Raamatupidamise väljavõttest nähtub, et hankija on tasunud 2020. aastal Rakvere Põllumajandustehnika OÜ-le 11 005,34 eurot. Hankija täpsustas, et Rakvere Põllumajandustehnika OÜ-ga ei ole kirjalikku lepingut sõlmitud. Tegemist oli ühekordse tellimusega vastavalt tegelikule ja ootamatule vajadusele, remonditi Scania veoautot ja haagist.

Hankija on tasunud 2020. aastal Scania Eesti AS-le 27 633,47 eurot. Raamatupidamise väljavõttest nähtub, et remonditi sõidukeid, samuti viidi läbi vea diagnostikat ja osteti varuosi. Hankija täpsustas, et Scania Eesti AS-ga ei ole kirjalikku lepingut sõlmitud. Scania Eesti AS hooldas Scania veoautosid ning Man veoautot. Veoauto garantii säilimiseks oli kohustus soetada hooldusteenus ametlikust esindusest.

Hankija tasus 2020. aastal Svenmerc OÜ-le 5 750 eurot hoolduse eest. Hankija täpsustas, et hooldati Scania veoautot, millel parandati kaheüsteemne hüdraulikasüsteem, kontrolliti lülituse valmidused, programmeeriti vastav süsteem, vahetati õli ja paigaldati alumiiniumrihvelkate raamile.

Hankija on tasunud 2020. aastal Viru Veok OÜ-le 4 437,23 eurot. Raamatupidamise väljavõttest nähtub, et remonditi sõidukit ja osteti varuosi. Hankija selgitas, et Viru Veok OÜ-ga ei ole hankija kirjalikku lepingut sõlminud. Viru Veok OÜ remontis Scania veoautosid.

Riigihanget veoautode hooldusteenuse tellimiseks ei ole hankija korraldanud.

Arvestades, et veoautode remondi- ja hooldusteenused⁵² on käsitletavad tavateenusena RHS-i tähenduses, peab hankija remondi- ja hooldusteenuse soetamisel järgima RHS-is teenuste riigihanke ja hankelepingu kohta sätestatud nõudeid.

Scania, aga ka Man veoautode remontimine ja hooldus on vajalikud sama eesmärgi saavutamiseks – hoida hankija veoautode sõidukipark korras, mis omakorda võimaldab hankijal igapäevaselt toimida. Hankija on tellinud veoautode remondi- ja hooldusteenust kaheksalt erinevalt pakkujalt ühe majandusaasta jooksul.

Eeltoodust tulenevalt, saab asuda seisukohale, et hankija peaks veoautode remondi- ja hooldusteenuse osutamiseks vajaliku teenuste hankelepingu sõlmimiseks viima läbi RHS-is ette nähtud korras lihthankemenetluse.

Jättes korraldamata nõutud lihthankemenetluse on hankija eiranud RHS § 14 lg 1 p 1, RHS § 24 lg 2 p 1 ja lg 4 p 2 ning RHS § 28 lg 2 sätestatud korda.

Hankija esitatud selgituste kohaselt on Scania Eesti AS ainus Scania veokite remondi ja hoolduse osutaja Eestis ning selleks, et veoautodel säiliks garantii, peab hankija hooldama Scania veoautosid Scania Eesti AS-s. Korrektse hankemenetluse valimisel võib hankija kaaluda veoautode remondi- ja hooldusteenuse tellimiseks väljakuulutamisetega läbirääkimistega hankemenetlust (RHS §-d 49 ja 50). RHS § 49 lg 1 p 2 kohaselt on hankijal õigus korraldada riigihange väljakuulutamisetega läbirääkimistega hankemenetlusena, kui hankelepingu saab sõlmida ainult ühe pakkujaga tehnilistel või ainuõiguste, sealhulgas intellektuaalomandi õiguste kaitsega seotud põhjustel ning konkurentsi puudumine ei tulene riigihankes esitatud tingimuste kunstlikust kitsendamises. Tulenevalt RHS § 125 lg 3 sätestatust on hankijal õigus korraldada lihthankemenetluse asemel väljakuulutamisetega läbirääkimistega hankemenetlus, kui esineb vähemalt üks RHS § 49 lõigetes 1 ja 3–5 sätestatud alus. Juhul, kui väljakuulutamisetega läbirääkimistega hankemenetluse eeldused täidetud ei ole, tuleb hankijal lähtuda RHS § 15 lg-st 2, mille kohaselt kohaldab avaliku sektori hankija hankelepingu sõlmimiselt RHS-i 2. ptk-s sätestatud korda, kui hankelepingu eeldatav maksumus on võrdne riigihanke piirmääraga või ületab seda.

⁵² Vt CPV kood 50114000-7 „Veoautode remondi- ja hooldusteenused“ ja selle alaliikide CPV koodid 50114100-8 „Veoautode remonditeenused“ ja 50114200-9 „Veoautode hooldusteenused“

4.3.2. Kütuse ostmine

Järelevamenetluses leidis raamatupidamise väljavõtte alusel tuvastamist, et hankija on 2020. aastal tasunud Circle K Eesti AS-le (Statoil Fuel & Retail Eesti AS õigusjärglane) makseid summas 83 576,54 eurot ja Olerex AS-le makseid summas 57 955,13 eurot, kokku 141 531,67 eurot. Rahandusministeerium palus hankijal esitada leping koos kõigi lisade ja muudatustega, mille alusel on makseid tehtud.

Järelevamenetluses selgitas hankija, et kütust ostetakse börsihinna alusel mitmelt piirkonna kütusemüüjalt ja vastavalt sellele, mis tankla parasjagu marsruudile lähim on.

Hankija edastas kontrollijale järgnevad lepingud: Statoil Fuel & Retail Eesti AS ja MTÜ Lääne-Viru Jäätmekeskus vahel 17.06.2013 sõlmitud kliendikaardileping ja 21.11.2018 allkirjastatud lepingu muudatus. Hankija sedastas kontrollivisiidil, et tegemist on kütuse ostmise lepinguga.

Hankija on järelevamenetluses selgitanud, et 2012. aastal sõlmis Olerex AS-ga kütuse ostmiseks lepingu. Hankija ei edastanud järelevamenetluses lepingut, põhjendades seda sellega, et arvuti kõvaketta rikke tõttu puudub hankijal lepingu koopia.

Riigihangete seaduse kommentaarides märgitakse: „/.../ RHS § 24 lg 2 sisu viitab sellele, et säte kohaldub lepingutele, mille tähtaeg on lühem kui üks aasta ja mida sõlmitakse või uuendatakse vähemalt kaks korda aastas.⁵³ /.../ Seega, kui olemuselt regulaarse lepingu tähtaeg on pikem kui 12 kuud, tuleb eeldatav maksumus määrata RHS § 23 lg 2 p 1 alusel lepingu kogumaksumuse järgi.⁵⁴ Kui olemuselt regulaarse lepingu tähtaeg on lühem kui 12 kuud või sellega võrdne, tuleb eeldatav maksumus määrata RHS § 24 lg 2 alusel 12 kuu baasil.“⁵⁵

Kuivõrd hankija on järelevamenetluses Rahandusministeeriumile edastatud hankelepingute alusel ostnud Circle K Eesti AS-lt ja Olerex AS-lt diislikütust ja bensiini ka 2020. aastale eelnevatel aastatel, st enam kui 12 kalendrikuu jooksul, tuleb hankija poolt ostetud kütuse eeldatava maksumuse arvutamiseks juhendada RHS § 23 lg 1 p-st 1. Järelevamenetluses esitatud dokumentide ning kontrollivisiidil esitatud hankija selgituste kohaselt on hankija sõlminud Circle K Eesti AS-ga kütuse ostmiseks lepingu 17.06.2013 ning Olerex AS-ga 2012. aastal.

Hankija leidis 18.07.2022 edastatud seisukohtades kontrolliakti projekti osas, et kütuse ostmise osas lähevad Rahandusministeeriumi ettepanekud vastuollu otstarbekuse ja mõistlikkuse põhimõttega. Hankija on seisukohal, et hankereeglite kohaldumine ei peaks prevaleerima mõistlikkuse ja otstarbekuse põhimõtte ees, sest hankija ei ole kohalik omavalitsus ning seetõttu ei saa teda kohelda nagu kohaliku omavalitsust. Lisaks põhjendab hankija, et on ostnud kütust börsihinnaga ja hinna fikseerimist kütust pakuvad ettevõtjad tänastes turutingimustes ei paku või kui pakuvad, siis oluliselt kallimalt.

Rahandusministeerium pöörab tähelepanu, et RHS § 4 p 16 tähenduses on riigihange olenemata selle maksumusest muu hulgas igasugune hankija poolt asjade ostmine, mille suhtes ei kehti mõne seaduses sõnaselgelt sätestatud erandit (vt RHS §-d 11-12). See tähendab, et iga ost, mida hankija teeb, on riigihange. Seega on hankija riigihanke korraldamisel kohustatud järgima RHS-is sätestatud. RHS ei kohusta riigihanget korraldades fikseerima kogu lepingu perioodiks hanke esme ühiku hinda või lepingu kogumaksumust. Samuti tuleb meelde, et RHS § 203 lg 3 järgi kontrollib Rahandusministeerium järelevamenetluses hankija tegevuse

⁵³ M. Steinicke in M. Steinicke, P.L. Vesterdorf (ed.). Brussels Commentary on EU Public Procurement Law. Nomos 2018, p 230 para 54; A. Brown. Getting to grips with aggregation under the E.C. public procurement rules. – Public Procurement Law Review 1993, No. 2, p 76.

⁵⁴ VaKo 07.07.2015 otsus vaidlustuses nr 129-15/163588, p 6; VaKo 17.09.2015 otsus vaidlustuses nr 198-15/159580, p 9.1; VaKo 29.01.2016 otsus vaidlustuses nr 10-16/167106, p 9.

⁵⁵ S.Arrowsmith. EU public procurement law: an introduction, p 105; M.-J. Raude. § 24, kommentaarid 9-10, lk 214. M.Parind, M.A. Simovart (koost). Riigihangete seadus. Kommenteeritud väljaanne. Juura 2019.

õiguspärasust. Järelevalvemenetlust ei tehta hankija tegevuse otstarbekuse kontrollimiseks ega tema otsuste ja toimingute tulemuslikkuse hindamiseks.

Arvestades, et sõidukikütus⁵⁶ on käsitletav asjana RHS-i tähenduses, peab hankija kütuse ostmisel järgima RHS-is asjade hankelepingu kohta sätestatud nõudeid.

Arvestades, et kütuse ostmisel on pidevalt sarnane otstarve, on tegemist RHS § 28 lg 2 tähenduses sama eesmärgi saavutamiseks vajalike asjade soetamisega, mistõttu on hankija eiranud RHS § 15 lg-s 2 ning § 28 lg 2 tulenevat kohustust korraldada riigihanke menetlus.

Riigihanke korraldamata jätmisega on hankija läinud vastuollu RHS § 14 lg 2 p-ga 1, § 23 lg 2 p-ga 1 ja lg-ga 8, ning 2007. aastal vastu võetud RHS § 15 lg 2, § 20 lg 1 p-ga 1 ja lg-ga 6 ja § 23 lg-ga 2.

4.4. Riigihangete tingimused ja alusdokumendid

4.4.1. Hanke alusdokumentide muutmine selgituste kaudu

RHS ei täpsusta, millal lõpeb selgituste ja täiendava teabe andmine ning millal algab hankedokumentide muutmine, mistõttu tuleb iga konkreetset juhtumit vaadelda eraldi ning nende tehjuludest lähtuvalt otsustada, kas kõnealusel juhtumil on tegemist vaid selgituste andmisega või on selgituste kaudu hankedokumente muudetud. RHS § 46 lg 3 alusel ei tohi esitatavad selgitused ja selgitamist võimaldavad dokumendid sisaldada uut teavet.

Lihthankes „Lääne-Virumaa valdade eraisikutelt asbesti sisaldavate jäätmete kogumine 2020“ (viitenumber 225165) on esitatud järgmine küsimus: *Tere, Palume Hankijal lisada hanke tehniline kirjeldus.*

Hankija vastas: *Hanke puudub tehniline kirjeldus. Hangitakse umbes 300 tonni asbestijäätmete (eterniit) äravedu Lääne-Viru Jäätmekäitluskeskusest ja selle nõuetekohast utiliseerimist. Lääne-Viru elanikud toovad ja annavad selle üle Jäätmekäitluskeskusele ning Jäätmekäitlus keskus annab selle üle Hanke võitjale. Hanke võitja veab ja utiliseerib üleantud asbestisisaldavad jäätmed nõuetekohaselt. NB! Pakkujal tuleb pakkumises arvestada kohapealsete laadimise ja kaalumise kuludega, mis on 5 eurot tonn+km. Eterniit on kogutud lahtiselt hunnikusse jäätmekeskuse platsile.*

Hanke alusdokumentide lisa 1 – töövõtuleping – punkt 3.2 kohaselt: *Asbestijäätmete kogused täpsustatakse kogumise käigus ning käitlemise kulud kujunevad tegelike koguste alusel.* Lisa 1 punkt 3.3 ütleb: *Kokku kogutud asbestijäätmete äraveo ja lõppkäitlusesse suunamise kulud finantseerib Tellija vastavalt Töövõtja pakkumuses toodud ühikhinnale.*

Hankija poolt eRHR-i teabevahetuse kaudu antud selgitustest on ilmnenu, et hanke alusdokumendid ei sisalda kõiki tehnilisi aspekte. On oluline, et hanke alusdokumendid oleksid koostatud selgelt, täpselt ja üheselt mõistetavalt algusest peale ning koheselt lisatud informatsioon, mis võib olla huvitatud isikule olla vajalik pakkumuse koostamiseks ja maksumuse esitamiseks. Riigihangete vaidlustuskomisjon on selgitanud, et kui sõlmitava hankelepingu eset on võimalik täpsemalt määratleda, siis peab hankija seda ka tegema.⁵⁷

Seadus ei reguleeri riigihanke alusdokumentide kohta antud selgituste siduvust ega RHS § 46 lg-s 3 sätestatud piirangute rikkumise tagajärgi. RHS § 81 lg-d kohustavad hankijat muutma hankedokumente, mitte aga esitama muudatusi selgituste kaudu.

⁵⁶ Vt CPV kood 09100000-0 „Kütused“ ja selle alaliigi CPV kood 09130000-9 „Nafta ja destillaadid“

⁵⁷ VaKo 21.05.2018 otsus nr 66-18/195684, p 6.2.

Selgituste kaudu hankedokumentide muutmine on lubamatu. Selleks, et kõigile huvitatud isikutele oleks kättesaadav sama informatsioon riigihanke objekti kohta, peab vastav teave olema esitatud riigihanke alusdokumentides (või hanketeates), mitte aga „Teabevahetuse“ rubriigis. Lisaks tuleb arvestada, et pakkumuste vastavuse kontrollimisel tuleb RHS § 114 lg 2 kohaselt kontrollida vastavust hanketeates ja alusdokumentides sätestatule, mitte selgitustes märgitule. VaKo ja kohtute praktikas on leitud, et hankija riigihanke alusdokumentide kohta antud selgitusi saab arvesse võtta vaid ulatuses, milles need ei lähe vastuollu RHS § 46 lg-s 3 kehtestatud keeluga selgituste kaudu riigihanke alusdokumente muuta. Sellised „lubatavad“ selgitused on hankijale siduvad ning hankija otsuste tegemisel ja riigihanke alusdokumentide tõlgendamisel järgimiseks kohustuslikud.⁵⁸

Eeltoodust tulenevalt peaks hankija huvitatud isikute küsimustele vastamisel igakordselt kaaluma, kas tema poolt edastatav informatsioon sisaldus juba riigihanke alusdokumentides (sh hanketeates) või edastab hankija oma selgitustega täiendavat või teistsugust informatsiooni, mis võiks koostatavat pakkumust oluliselt muuta.

Juhul kui hankija pole riigihanke alusdokumentides sisalduvat puudulikku infot märganud või pole sellest teadlik, enne kui huvitatud isik sellele tema tähelepanu juhib, on hankija RHS § 46 tulenevalt kohustatud muutma alusdokumente enne hanketeates määratud pakkumuste esitamise tähtpäeva ning teavitama alusdokumentides tehtud muudatustest, edastama muudetud riigihanke alusdokumendid üheaegselt kohe kõigile huvitatud isikutele ning vajadusel pikendama pakkumuste esitamise tähtpäeva. Eeltoodust tulenevalt on selgituste kaudu riigihanke alusdokumentide muutmine vastuolus RHS § 46 lõigetega 1, 2, 3 ja 4 ning RHS § 3 kohaste riigihanke korraldamise üldpõhimõtetega.

4.4.2. Vastuolud lihthanke menetluse alusdokumentides

Lihthanke „Lääne-Virumaa valdade eraisikutelt asbesti sisaldavate jäätmete kogumine 2020“ (viitenumber 225165) alusdokumendi punkt 3.2. näeb ette, et *Tehniline kirjeldus on toodud Vormis 2*. Samas on hankija teabevahetuses selgitanud, et hankel puudub tehniline kirjeldus. Alusdokumendi punkti 7 kohaselt: *Pakutav teenus peab vastama kõikidele tehnilise kirjelduse tingimustele*.

RHS § 125 lg-st 2 tulenevalt määrab hankija riigihanke alusdokumentides lihthankemenetluse korra. Lisaks RHS 3. ptk 1. jaos sätestatud nõuetele võib hankija lihthankemenetluse korra määramisel lähtuda ka teistest RHS sätetest. Rahandusministeerium lähtub RHS § 3 p-de 1, 2 ja 5 sisustamisest sellest, et hankija on seotud ning peab järgima iseenda poolt koostatud riigihanke alusdokumentide tingimusi ka alla lihthanke piirmäära jäävates riigihangetes. Vastupidisel juhul satuksid pakkujad hankija meelevalda ning hankelepingute sõlmimine ja avalike vahendite kasutamine toimuksid mitte riigihanke alustamisel selgelt paika pandud kriteeriumide, vaid hankija suva alusel. Seetõttu on alusdokumendi punkt 3.2 ja 7 vastuolus tegeliku olukorraga, sest faktiliselt puudub riigihankes tehniline kirjeldus.

5. Tähelepanekud ja soovitused

5.1.2007. aasta riigihanke piirmäärade kohaldamine 2020. aastal

18.07.2022 MTÜ Lääne-Viru Jäätmekeskus seisukohtades kontrolliakti projekti osas tõi hankija välja, et ta ei nõustu Rahandusministeeriumi seisukohaga, et hankijal tulnuks 2020. aastal lähtuda 2007. aastal kehtinud riigihanke piirmääradest kontrolliakti projekti p-des 4.2.1 ja 4.2.6. Hankija selgitas, et piirmäära kohaldamine ei saa sõltuda vanast lepingust.

⁵⁸ Vt Minumets, D. RHS § 46 komm. 23, lk 314. M.A.Simovart, M. Parind (koost). Riigihangete seadus. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura 2019.

Rahandusministeerium ei nõustu hankija seisukohaga ja põhjendab seda alljärgnevalt.

Riigihanke eeldatava maksumuse korrektsel määramisel on riigihanke õnnestumise juures äärmiselt oluline roll. Sellest sõltuvad muuhulgas riigihanke läbiviimisel kohalduvad menetlusreeglid (vt RHS § 14). Seetõttu on riigihanke eeldatava maksumuse määramine oluline osa riigihanke planeerimisest ja hankija peab teadma riigihanke eeldatavat maksumust juba riigihanget ette valmistades.⁵⁹

RHS § 23 lg 3 järgi tuleb riigihanke eeldatava maksumuse määramisel lähtuda riigihanke alustamisele vahetult eelneva aja keskmisele turuhinnale vastavast hinnatasemest, samasiuline reegel on sisaldunud järjepidevalt RHSi erinevates redaktsioonides. See tähendab, et eeldatava maksumuse määramisel peab võtma arvesse turuhinda, mis eksisteerib hanketeate esitamise hetkel või kui hanketeate esitamist ei ole ette nähtud, siis hetkel, kui hankija alustab hankemenetlust, nt võttes seoses hankega ühendust ettevõtjatega (direktiivi 2014/24/EL art 5 lg 4, direktiivi 2014/25/EL art 16 lg 5, direktiivi 2014/23/EL art 8 lg , direktiivi 2009/81/EÜ art 9 lg 2). Kuna hankemenetlus algab RHS § 73 lg 1 järgi üldjuhul hanketeate avaldamisega, peab eeldatav maksumus lähtuma reeglina hanketeate avaldamise aegsast hinnatasemest.⁶⁰ Seetõttu tuleb asjakohaste reeglite kindlaks tegemisel lähtuda lepingu sõlmimise ajal kehtinud nõuetest. Kuigi MTÜ Lääne-Viru Jäätmekeskus on seisukohal, et ta ei olnud 2020. a hankija RHSi tähenduses, on Rahandusministeerium endiselt vastupidisel seisukohal. Kuna asjaolud ei olnud 2020. a oluliselt muutnud võrreldes kontrolliaktis nimetatud lepingu sõlmimise aastatega, siis lähtus Rahandusministeerium eeldusest, et ka varasematel aastatel oli hankijal RHS-i järgmise kohustus.

Seega asjaolu, et hankija sõlmis lepinguid ja soetas asju ning teenuseid riigihanget korraldamata, ei vabasta teda kohustusest järgida RHS-is sätestatud. RHS näeb ette, et hankelepingu eeldatavat maksumust arvutatakse riigihanke vahetult eelneva aja seisuga. Juhul kui hankija ostis asju või teenuseid riigihanget korraldamata ja hankelepingu eeldatavat maksumust määramata, siis lepingu eeldatava maksumuse määramiseks tagantjärele saab lähtuda samadest põhimõtetest, millele tuginetaks juhul kui hankelepingu eeldatavat maksumust määratakse vahetult enne riigihanke korraldamist.

5.2. Võrreldavate pakkumuste võtmata jätmine alla lihthanke piirmäära riigihangetes

Riigihange RHS § 4 p 16 tähenduses on olenemata selle maksumusest muu hulgas igasugune hankija poolt teenuse tellimine, mille suhtes ei kehti mõnda seaduses sõnaselgelt sätestatud erandit (vt RHS §-d 11-12). See tähendab, et iga ost, mida hankija teeb, on riigihange. Seega iga riigihanke läbiviimine peab seaduse eesmärkidega olema kooskõlas ning neile mitte vastu töötama.⁶¹ Järelikult peab hankija kõigi riigihangete, sh alla lihthanke piirmäära jäävate asjade ja teenuste soetamise korral järgima RHS-i 1. ptk-s sätestatud nõudeid ja reegleid.

Kuigi madalama maksumusega riigihangetes ei kohaldu riigihanke korraldamise üldpõhimõtted sama rangusastmega kui kallimates, seda eriti juhul, kui maksumus jääb alla lihthanke piirmäär, siis konkurentsi korral peab hankija siiski tagama erinevate pakkumuste võrdlemise teel parima võimaliku hinna ja kvaliteedi suhte ning tegutsema läbipaistvalt, kontrollitavalt ja proportsionaalselt (RHS § 3 p 1 ja 5). Alla lihthanke piirmäära jäävate asjade

⁵⁹ Raude. RHS § 23 komm. 3, lk 205. M.A.Simovart, M.Parind (koost.). Riigihangete seadus. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura 2019.

⁶⁰ Raude. RHS § 23 komm. 17, lk 208. M.A.Simovart, M.Parind (koost.). Riigihangete seadus. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura 2019.

⁶¹ Simovart, Parrest. RHS § 2 komm. 2, lk 43. M.A.Simovart, M.Parind (koost.). Riigihangete seadus. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura 2019.

ja teenuste soetamiseks peab hankija järgima RHS §-s 3 toodud üldpõhimõtteid ning RHS § 9 lg 4 p 3 alusel hankekorras sätestatud korraldust ja menetlust. Samuti on oluline järgida ka RHS-i 1. ptk-s sätestatud reegleid, sh hankelepingu eeldatava maksumuse määramise reegleid (vt RHS §-d 23-28).

Nõue hankija läbipaistvaks ja kontrollitavaks tegutsemiseks tähendab mh seda, et riigihanget ei tohi teha salaja ega läbinähtamatult. Läbipaistvuse ja kontrollitavuse kohustusega välditakse hankijapoolset soosimist ja meelevalda ning tagatakse erapooletus. Riigihankes osalevad ettevõtjad peavad olema kindlad selles, et samad nõuded kehtivad kõikide konkurentide kohta, samuti peab hankijal endal olema võimalik kontrollida, et riigihankes seatud tingimustest on kinni peetud.⁶²

Otselepingute sõlmimist võib pidada lubatavaks juhtudel, kus riigihanke madala maksumuse hankeeseme või –turu eripära või nimetatud asjaolude koosmõju tõttu on läbipaistvuskohustuse täitmise määr redutseerunud nullini. Selline olukord on põhjendatud eeskätt alla lihthanke piirmäära jäävates riigihangetes. Euroopa Liidu liikmesriikides on olnud hankelepingu maksumuseks, mille puhul on peetud lubatavaks otselepingu sõlmimist, keskmiselt 5 000 – 15 000 eurot.⁶³ Eestis on Rahandusministeerium pidanud põhjendatuks alla 2 000 euro hankelepingute puhul kohaldada üldpõhimõtteid selliselt, et riigihanke korraldamisel kaasneks hankijale võimalikult väike halduskoormus.⁶⁴ Arvestades Eesti kui väikeriigi turu ja pakkujate ringi, võib asuda seisukohale, et hankelepingute, mille maksumused ületavad 5 000 eurot, sõlmimiseks on põhjendatud ja proportsionaalne konkurentsi ärakasutamiseks küsida võrreldavaid pakkumusi ning otselepingute sõlmimine igal juhul ei ole RHS § 3 järgimise kohustusest tulenevalt põhjendatud.

Riigikohus on leidnud, et riigihanke piirmäärast madalama maksumusega riigihangetes on üldpõhimõtetest tulenevad nõuded vähem ranged, kui seda on riigihanke piirmäära ületavate hangetes⁶⁵, kuid seejuures tuleb rõhutada veel kord, et hankija suuremat vabadust kääbushangete korraldamisel ei tohi mõista kui hankija õigust toimetada üldpõhimõtetele risti vastu käivalt⁶⁶. Kuna üksikasjalikke nõuandeid üldpõhimõtete järgimiseks ei ole võimalik ühekorraga lõplikult anda, sest nende põhimõtete kohaldamist tuleb hinnata eraldi iga konkreetse juhtumi asjaolude põhjal⁶⁷, siis järgnevalt oleme välja toonud tähelepanekud väikehangete osas, kus võib täheldada üldpõhimõtete rakendamise rikkumisi. Märgime, et need väikehanked on sattunud vaatluse alla järelevalvemenetluse käigus raamatupidamisandmeid kontrollides ning ei saa välistada, et rikkumisi on rohkem.

Arvestades, et kontrollitaval perioodil hankijal hankekorda kehtestatud ei olnud, ent RHS § 3 järgimine on alla lihthanke piirmäära riigihangete korraldamisel siiski kohustuslik,⁶⁸ on hankija eiranud ühelt poolt RHS § 3 p 3, mille kohaselt tuleb hankijal riigihanke korraldamisel tagada konkurentsi efektiivne ärakasutamine, kusjuures avalik-õigusliku juriidilise isiku või avalikke vahendeid kasutava eraõigusliku isiku osalemine riigihankes ei tohi moonutada konkurentsi

⁶² Kuusmann. RHS § 3 komm. 34, lk 57. M.A.Simovart, M.Parind (koost.). Riigihangete seadus. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura 2019.

⁶³ Z. Petersen. Below-threshold contract awards under EU primary law: Federal Republic of Germany v Commission (T-258/06). Public Procurement Law Review – 2010/ 6, p 218; Kuusmann. § 3, komm. 25, lk 54-55. M. Parind, M. A. Simovart (koost.). Riigihangete seadus. Kommenteeritud väljaanne. Juura 2019.

⁶⁴ Rahandusministeeriumi riigihangete ja riigiabi osakonna poolt nõustamisfunktsiooni täitmisel antud ja e-riigihangete keskkonnas korduma kippuvate küsimuste rubriigis „Hankija kohustused alla riigihanke piirmäära“ lehel avaldatud vastus küsimusele nr 5. Viidatud juhised on antud küll kuni 31.08.2017 kehtinud RHS-i kehtivusajal, kuid on aktuaalsed ka alates 01.09.2017 kehtiva RHS alusel väikehangete korraldamisel; vt ka D. Minumets, P. Kulm. Riigihangete õigus. Kirjastus Juura. 2014, lk-d 127–128; Kuusmann. § 3, komm. 2 lk 54-55. M. Parind, M. A. Simovart (koost.). Riigihangete seadus. Kommenteeritud väljaanne. Juura 2019.

⁶⁵ Riigikohtu Halduskolleegiumi 09.08.2016 otsus asjas nr 3-3-1-51-16, p 17.2.

⁶⁶ Kuusmann. RHS § 3 komm. 19, lk 52. M.A.Simovart, M.Parind (koost.). Riigihangete seadus. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura 2019.

⁶⁷ Euroopa Kohtu 18.11.2010 otsus asjas C-226/09 komisjon vs. Iirimaa, p 44.

⁶⁸ Vt ka T. Kuusmann. § 3, komm. 12, lk 50. M. Parind, M. A. Simovart (koost.). Riigihangete seadus. Kommenteeritud väljaanne. Juura 2019.

tema poolt avalike vahendite kasutamise tõttu. Teisalt on võrreldavate pakkumuste küsimata jätmisega riivatud ka läbipaistvuse ja kontrollitavuse põhimõtet (RHS § 3 p 1), sest hankija tegevus asjade ja teenuste ostmisel ei ole olnud läbipaistev.

Hankija on märkinud järelevalvemenetluses, et teatud soetuste puhul on hankija võtnud võrreldavaid pakkumusi suuliselt või võrrelnud hindu veebilehtede ja –portaalide kaudu, ent hankija ei ole esitanud järelevalvemenetluses väljavõtteid, kuvatõmmiseid või kirjavahetust selle kohta. Rahandusministeerium soovib hankijal läbipaistvuse ja kontrollitavuse tagamiseks võtta võrreldavaid pakkumusi kirjalikult või digitaalset taasesitamist võimaldavas vormis. Samuti märgime, et hankija peaks pakkumused ka talletama, et hiljem oleks võimalik veenduda, kas hange oli läbi viidud läbipaistvalt ja kontrollitavalt. Samuti tuleb meelde, et kui teatud põhjustel konkurents puudub, näiteks tehnilistel või ainuõigustega seotud põhjustel saab hankelepingu sõlmida ainult ühe pakkujaga ning konkurentsi puudumine ei tulene riigihankes esitatud tingimuste kunstlikust kitsendamisest või kunstilistest põhjustest, on hankijal õigus pöörduda ühe pakkuja poole, analoogselt väljakuulutamisetega läbirääkimistega hankemenetlusega. Sel juhul peaks olema lepingu sõlmimisel välja toodud aga vastav põhjendus.

Järelevalvemenetluses on Rahandusministeerium tuvastanud järgnevad soetused, mille puhul ei ole hankija võtnud võrreldavaid hinnapakumusi teistelt pakkujalt või dokumenteerinud võrreldavaid hinnapakumusi kohaselt:

Soetus	Ettevõtja
Rehvid	2G Baltic Company
Elekter	Eesti Energia AS
Postiteenused	Eesti Post AS
Elektriliste ehitusseadmete remondi- ja hooldusteenused	Em-Serv AS
Transpordi kindlustusteenused	If P&C Insurance AS
Varuosad	JK Moto OÜ
Tööstusmasinad	Mezzoforte OY
Ehitusseadmete remont	Prosupport OÜ

5.3. Tähtajatud lepingud

Järelevalvemenetluses on hankija esitanud kontrollijale järgmised lepingud, mis on sõlmitud tähtajatult:

Lepingu pool	Lepingu ese	Lepingu sõlmimise kuupäev
Andevis OÜ	Jäätmevaldajate registri kliendarveldussüsteemi hooldus-, majutus- ning arendusteenuse osutamine	17.01.2018
Circle K Eesti AS	Mootorikütuse müük	17.06.2013
Eesti Energia AS	Elekter	---
Eesti Post AS	Postiteenused	---
Estocar Group OÜ	Tööjõurent	01.03.2019
Geodata Arendus OÜ	Tarkvara arendus	07.05.2013
Midpoint OÜ	Komposteerimisteenus	01.06.2015
Olerex AS	Mootorikütuse müük	
Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskus	Jäätmete üleandmine	27.05.2014

AS		
Telia Eesti AS	Mobiilsideteenused	2012. aastal
Väätsa Prügila AS	Jäätmete üleandmine	11.07.2016

Rahandusministeerium on nõustamispraktikas selgitanud, et erinevalt tähtajatutest raamlepingutest, mille sõlmimine ei ole RHS § 29 lg 2 teisest lausest tulenevalt ühelgi juhul lubatud, ei keela RHS otseselt sõlmida tähtajatuid hankelepinguid, kuid seda eeldusel, et hankelepingu eeldatav maksumus on arvestatud õigesti ning riigihange on viidud läbi seadusest tulenevaid reegleid järgides.

Lisame, et Rahandusministeerium üldjuhul ei soovita hankijatel sõlmida tähtajatuid hankelepinguid. Euroopa Kohus on selgitanud, et tähtajatute hankelepingute sõlmimise praktika on riigihankeid reguleerivate Euroopa Liidu õigusnormide süsteemile ja eesmärgile iseenesest võõras. Kuigi tähtajatud hankelepingud ei ole Euroopa Liidu õigusega otseselt keelatud, võib selline praktika aja jooksul siiski kahjustada ettevõtjate vahelist konkurentsi ning takistada riigihanke menetluse avalikustamist puudutavate riigihankeid reguleerivate direktiivide kohaldamist.⁶⁹ Tähtajatute hankelepingute asemel tuleks võimalusel eelistada tähtajalisi lepinguid.⁷⁰

5.4. Rahvusvahelise sanktsiooni subjektide kontroll

RHS § 95 lg 1 p 5 alusel kõrvaldatakse hankemenetlusest pakkujad, kes või kelle haldus-, juhtimis- või järelevalveorgani liige on rahvusvahelise sanktsiooni subjekt rahvusvahelise sanktsiooni seaduse tähenduses. Sanktsioonandmeid eRHR-i päringu kaudu kontrollida ei saa. Rahvusvahelise sanktsiooni subjektide kohta saab teavet Politsei- ja Piirivalveameti kodulehel oleva otsingusüsteemi kaudu: <https://www.politsei.ee/et/rahapesu/>.

Selleks, et tagada riigihanke kontrollitavus (RHS § 3 p 1) ning arvestades, et eRHR-s sanktsioonandmeid vahetult kontrollida ei saa ja kontrollimise kohta automaatselt kontrollijärge ei jää, peaks hankija tehtud päringu tulemused dokumenteerima (kas printima välja paber kandjal või salvestama mõnes elektroonilises failivormingus, nt ekraani kuvatõmmisena, veebilehe elektroonilise printfailina vms). Sanktsioonandmete kontrollimine on oluline ka seetõttu, et karistusseadustiku § 931 lg 1 järgi on rahvusvahelist sanktsiooni rakendavas või Vabariigi Valitsuse sanktsiooni kehtestavas õigusaktis sätestatud kohustuse täitmata jätmise või keelu rikkumine kuritegu, mille eest karistatakse rahalise karistuse või kuni viieaastase vangistusega. Lisaks on rahvusvahelise sanktsiooni seaduse § 7 lg 1 kohaselt rahvusvahelist sanktsiooni rikkuv tehing tühine.

Kontrollija tuvastas, et lihthankes „Lääne-Virumaa valdade eraisikutelt asbesti sisaldavate jäätmete kogumine 2020“ (viitenumber: 225165) ja lihthankes „Ohtlike jäätmete kogumisringide korraldamine Lääne-Virumaa valdades 2020“ (viitenumber: 225181) eduka pakkuja osas on kontrollitud, kas ta on rahvusvahelise sanktsiooni subjekt rahvusvahelise sanktsiooni seaduse tähenduses. eRHR andmete kohaselt on vastav päring on tehtud veebilehelt <https://www.politsei.ee/et/rahapesu/>.

Kontrollivisiidil küsiti eraldi selgitust ka rahvusvahelise sanktsiooni subjektide kontrolli kohta, mille osas vastas hankija nii: *Riigihangete korraldamise teenust tellime vastavate teenusepakkujatele. Nimetatud hangetes lähtusime, et teenusepakkuja pakub kvaliteetset teenust. Riigihankeid korraldavad teenusepakkuja on kindlasti läbi viinud rahvusvahelise sanktsiooni subjektide kontrolli.* 24.05.2022 oma e-mailiga täpsustas hankija, et riigihangete

⁶⁹ Euroopa Kohtu 19.06.2008 otsus asjas C-454/06, Pressetext Nachrichtenagentur GmbH vs Austria, p 73

⁷⁰ M.A. Simovart. RHS § 8 komm. 39 – M. A. Simovart, M. Parind (koost). Riigihangete seadus. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura 2019, lk 105.

puhul tegi hankija päringu <https://www.politsei.ee/et/rahapesu> veebilehel, kuid ei salvestanud kuvatõmmiseid.

Olukorras, kus ei ole võimalik kontrollida hankija väidete õigsust ja läbiviidud kontrolli tulemusi, tuleb asuda seisukohale, et hankija on eiranud RHS § 3 p 1. Tõendamaks, et hankija (või tema teenusepakkuja) on kõnealust asjaolu kontrollinud, võib tulevikus teha näiteks ekraanipildi, kust nähtub tehtud päringu tulemus, või siis salvestada päringu tulemuse PDF-vormis.

6. Järeldused

6.1. Mittetulundusühingu Lääne-Viru Jäätmekeskus 2020. aasta hanketegevuse kontrollimise käigus tuvastati hankija tegevuses kõrvalekaldumisi RHS-is sätestatud korrast seoses:

6.1.1. asutusesisese hankekorra ja hankeplaani puudumisega;

6.1.2. riigihanke ja lihthanke menetluste korraldamata jätmistega;

6.1.3. riigihanke üldpõhimõtete mittejärgimisega.

6.2. Hankija riigihankekorralduses esineb puudujääke, kuid puudujäägid on haldussuutlikkuse ja asjatundlikkuse suurendamise teel ületatavad. Siinkohal ei saa jätta arvestamata, et hankija asutuse struktuuris puudub hankespetsialisti ja juristi ametikoht ning riigihangete läbiviimisega tegeleb vastavat teenust osutav ettevõtte. Samas märgime, et RHS-i tuleb vaatamata personali vähesusele järgida kõikidel hankijatel.

6.3. Järelevalvemenetluse käigus selgus, et hankija ei ole kehtestanud enda asutusesisest hankekorda. Vastavalt RHS §-le 9 on hankijal kohustus kehtestada ja avalikustada hankekord. Palume esitada Rahandusministeeriumile MTÜ Lääne-Viru Jäätmekeskus hankekord hiljemalt 31.10.2022.

Edasise hankepraktika parandamiseks soovitame riigihangete korraldamisega tegelevatel isikutel pidevalt tutvuda Rahandusministeeriumi veebilehel avaldatud juhendmaterjalide ja analüüsidega riigihangete korraldamise kohta, korduma kippuvate küsimuste rubriigiga (<https://www.rahandusministeerium.ee/et/kkk/870>).

Riigihangete korraldamist puudutavate küsimustega on võimalik nõu saamiseks pöörduda Rahandusministeeriumi poole järgmiste kontaktide kaudu: riigihanked@fin.ee, tel 611 3701 (nõustamispäringud); register@riigihanked.riik.ee, tel: 611 3693, 611 3703 (riigihangete registri kasutajatugi).

(allkirjastatud digitaalselt)

Estella Põllu

osakonnajuhataja asetäitja

osakonnajuhataja ülesannetes

riigihangete ja riigiabi osakond

Kontrollijad:

Anna Poots

jurist

riigihangete ja riigiabi osakond

611 3123; anna.poots@fin.ee